

CPB Document

No 95

September, 2005

De effectiviteit van de innovatievoucher 2004

Maarten Cornet, Björn Vroomen, Marc van der Steeg

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510
2508 GM Den Haag

Telefoon (070) 338 33 80
Telefax (070) 338 33 50
Internet www.cpb.nl

ISBN 90-5833-231-4

Korte samenvatting

De innovatievoucher is een in 2004 geïntroduceerd beleidsinstrument om ondernemers in het Midden- en Kleinbedrijf (MKB-ers) meer in contact te brengen met kennisinstellingen zoals universiteiten, hogescholen en TNO. Dit document meet de effectiviteit (output) van dit beleidsinstrument en maakt daarbij gebruik van het feit dat de vouchers door middel van loting zijn toegekend. De centrale conclusie is dat de innovatievoucher MKB-ers aanzet tot veel extra opdrachten aan kennisinstellingen. Van elke tien beschikbaar gestelde innovatievouchers worden er acht gebruikt voor opdrachten die zonder voucher niet verleend zouden zijn, wordt er één gebruikt voor een opdracht die zonder voucher ook verleend zou zijn, en wordt één voucher niet gebruikt. Voor een totaalbeeld van het voucherprogramma dient echter ook de toegevoegde waarde van contacten met een kennisinstelling voor de MKB-er en voor de maatschappij als geheel (outcome van het beleidsinstrument) in ogenschouw te worden genomen. Hiervoor is op dit moment nog onvoldoende informatie beschikbaar.

Steekwoorden: beleidsevaluatie, innovatie, gecontroleerd experiment

Abstract

The innovation voucher has been introduced in 2004 as a policy instrument to stimulate the interaction between small and medium-sized enterprises (SMEs) and public research institutes. This document provides an estimate of the effectiveness (output) of the innovation voucher, employing the fact that the vouchers were assigned randomly by means of a lottery. The main conclusion is that the innovation voucher stimulates SMEs to engage in many new assignments with public research institutes. Out of every ten vouchers, eight are used for a project that would not have been assigned without such a voucher, one is used for a project that would have been assigned anyhow, and one voucher is not used. A broad assessment of the innovation voucher also needs to take into account the value added of the additional assignments (outcome of the voucher). No insights have yet been obtained here.

Key words: policy evaluation, innovation, social experiment

A comprehensive summary is available from www.cpb.nl.

Inhoud

Ten geleide	7
Samenvatting	9
1 Inleiding	11
2 Onderzoeksvraag	13
2.1 De centrale onderzoeksvraag	13
2.2 Wat wordt niet onderzocht	13
2.3 Samenvatting	15
3 Pilot innovatievouchers 2004	17
3.1 Aanleiding	18
3.2 Doelstelling	19
3.3 De vormgeving van het innovatievoucher	19
3.4 Samenvatting	24
4 Data	25
4.1 Opzet enquête - interviews	25
4.2 Dataverzameling en response	26
4.3 Databeschrijving	26
4.4 Samenvatting	30
5 Analyse	31
5.1 Inleiding	31
5.2 Analyse op basis van feitelijke opdrachtverlening	31
5.3 Analyse met behulp van opgegeven meningen	36
5.4 Samenvatting	38
6 Conclusies	39
Literatuur	41
Appendix A: Subsidieregeling innovatievouchers 2004	43
Appendix B: Beleidregels innovatievouchers 2004	47
Appendix C: Vragenlijst	53

Ten geleide

De innovatievoucher is een in 2004 geïntroduceerd beleidsinstrument om kennisuitwisseling tussen MKB-bedrijven en kennisinstellingen als universiteiten, hogescholen en TNO te bevorderen. Deze studie onderzoekt de effectiviteit van deze vouchers door gebruik te maken van het feit dat de vouchers verloot zijn onder de gegadigde MKB-ers. Wanneer bedrijven met een voucher meer samenwerken met kennisinstellingen dan bedrijven zonder voucher, dan moet dit verschil in samenwerking veroorzaakt zijn door de innovatievoucher. Andere factoren kunnen geen verklaring geven voor een verschil in innovatiegedrag. Immers vanwege de loting gelden deze factoren in gelijke mate voor zowel MKB-ers met voucher als voor MKB-ers zonder voucher.

Het onderzoek is begeleid door een klankbordgroep. De auteurs bedanken Anja Hezemans, Luuk Klomp, Jan Nieuwenhuis (allen Ministerie van Economische Zaken) en Leon Hielkema, Harry Lengkeek en Erik Monnikhof (allen SenterNovem) voor hun constructieve inbreng. De auteurs bedanken laatstgenoemden en hun betrokken SenterNovem collega's ook voor het organiseren en uitvoeren van de telefonische enquête waarop de analyse van dit rapport rust. Tot slot zij dank verschuldigd aan CPB collega's voor hun commentaar.

F.J.H. Don
directeur

Samenvatting

De innovatievoucher is een in 2004 geïntroduceerd beleidsinstrument met als hoofddoelstelling de kennismaking te bevorderen van middelgrote en kleine bedrijven (MKB) met (semi-) publieke kennisinstellingen als universiteiten, hogescholen en TNO. De innovatievoucher is een tegoedbon ter waarde van 7500 euro, te besteden bij zo'n kennisinstelling.

Hoe effectief is de innovatievoucher? Voor beantwoording van deze vraag wordt de volgende onderzoeksaanpak gehanteerd. Allereerst wordt de hoofddoelstelling geconcretiseerd als het bevorderen van het verlenen van opdrachten door MKB-ers aan kennisinstellingen. Vervolgens wordt de effectiviteit van dit beleidsinstrument bepaald aan de hand van het verschil in opdrachtverlening door MKB-ers met voucher en MKB-ers zonder voucher. Omdat de 100 beschikbare vouchers verloot zijn onder 1044 gegadigden, is aannemelijk dat een verschil tussen deze twee groepen een oorzakelijk gevolg is van de voucher, en niet slechts een schijnverband waarvoor andere factoren een verklaring geven. Vanwege de loting gelden zulke andere factoren immers evenzeer voor de groep met voucher als de groep zonder voucher, zodat ze een verschil niet kunnen verklaren. Inderdaad blijken de achtergrondkenmerken van beide groepen, voor zover waarneembaar, goed overeen te komen. Daarmee is de innovatievoucher een mooi voorbeeld van 'lerend beleid', dat wil zeggen het versterken van beleid door te experimenteren en te evalueren (Cornet en Webbink, 2004).

De centrale conclusie van dit onderzoek is dat de innovatievoucher MKB-ers aanzet tot veel extra opdrachten aan kennisinstellingen. Van elke 10 beschikbaar gestelde innovatievouchers worden er 8 gebruikt voor opdrachten die zonder voucher niet zouden zijn verleend, wordt er 1 gebruikt voor een opdracht die zonder voucher ook zou zijn verleend, en wordt 1 voucher niet gebruikt. Er zijn enkele aanwijzingen dat een beperkt deel van de 8 extra opdrachten niet zozeer een extra opdracht betreft, als wel een opdracht die in de toekomst toch al verleend zou zijn, maar die vanwege de voucher in de tijd naar voren is gehaald.

Voor een totaalbeeld van het voucherprogramma dient naast deze centrale conclusie over de effectiviteit (output) van de voucher echter ook de toegevoegde waarde van contacten met kennisinstellingen voor de MKB-er en voor de maatschappij als geheel (outcome) in ogenschouw te worden genomen. Als blijkt dat MKB-bedrijven op eigen kosten vervolgoopdrachten plaatsen, of als blijkt dat zulke ondernemingen door een extra opdracht meer innoveren, dan is die toegevoegde waarde aannemelijk. Het is echter nog te vroeg om deze twee indicatoren te kunnen observeren; vervolgonderzoek over een of twee jaar is zinvol. Een zekere toegevoegde waarde kan ook gegarandeerd worden door bij de voucher een eigen bijdrage van de MKB-er te verlangen. Dat stimuleert ondernemers om zich alleen aan te melden voor een

voucher wanneer hun bedrijf ook zelf een duidelijk belang bij de kennisuitwisseling heeft (efficiëntie).

De pilot 'innovatievouchers' verschaft kennis over de effectiviteit van innovatiebeleidsinstrumenten. Zulke kennis is schaars (IBO Technologiebeleid, 2002). Een soortgelijke analyse van de tweede en derde ronde van de 'pilot innovatievouchers' in 2005 kan deze kennis verder versterken.

1 Inleiding

Bevordert innovatiebeleid inderdaad innovatie? Tot nu toe is weinig bekend over de effectiviteit van het huidige innovatiebeleid (IBO Technologiebeleid, 2002). Dat is een sta-in-de-weg in het politieke debat en in de beleidsdiscussie omtrent de te gebruiken instrumenten. De ambitie om de innovatiekracht van een economie te vergroten is immers weinig productief wanneer onbekend is welke instrumenten dat doel nabij brengen en welke niet.

Er is voornamelijk zo weinig bekend over de effectiviteit van innovatiebeleid, doordat het moeilijk te bepalen is of het innovatiebeleid leidt tot extra innovatieactiviteiten, of dat bedrijven die op zich al meer innoveren meer gebruik maken van het innovatiebeleid. Anders geformuleerd: het is onbekend in welke mate een positief verband tussen innovatiebeleid en innovatie een oorzakelijk verband of slechts een schijnverband is (Cornet en Webbink, 2004; David e.a, 2004). In het eerste geval is het innovatiebeleid effectief in het tweede geval niet, omdat dan private investeringen worden vervangen door publieke investeringen.

De innovatievoucher is een in 2004 geïntroduceerd innovatiebeleidsinstrument waarvoor wel overtuigend inzicht in de effectiviteit te verkrijgen is. Dit omdat de vouchers verloot zijn onder een groep van gegadigde bedrijven. Vanwege deze loting is het verschil in innovatief gedrag tussen bedrijven met voucher en bedrijven zonder voucher puur het oorzakelijke gevolg van de voucher en geen schijnverband, waarvoor andere factoren een verklaring kunnen geven. Vanwege de willekeurige toewijzing van de vouchers gelden zulke andere factoren immers gemiddeld genomen evenzeer voor bedrijven met voucher als bedrijven zonder voucher. Hierdoor kunnen deze factoren geen verklaring geven voor een verschil in innovatief gedrag.

De invoering van de innovatievoucher heeft als hoofddoelstelling de kennismaking van middelgrote en kleine bedrijven (MKB) met (semi-)publieke kennisinstellingen als universiteiten, hogescholen en TNO te bevorderen. De voucher is een tegoedbon ter waarde van 7500 euro te besteden bij zo'n kennisinstelling en grijpt aan op een verondersteld maatschappelijk tekort aan wisselwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen.

Dit rapport draagt bij aan de kennis over de effectiviteit van innovatiebeleid door de effecten te onderzoeken van de 100 innovatievouchers die in september 2004 onder 1044 gegadigde MKB-bedrijven zijn verloot. Deze 100 vouchers vormen de eerste ronde van de 'pilot innovatievouchers', waarmee het Ministerie van Economische Zaken ervaring wil opdoen met dit innovatiebeleidsinstrument. De tweede ronde van 400 vouchers vond plaats in maart 2005, een derde ronde staat gepland voor het najaar van 2005.

De vraag of MKB-ers met een voucher meer opdrachten aan kennisinstellingen verlenen dan zonder een voucher vormt de centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek. Daarmee is de hoofddoelstelling van het instrument geconcretiseerd als het bevorderen van het verlenen van kennisopdrachten door MKB-ers aan kennisinstellingen. De onderzoeksvraag wordt verder uitgesplitst in drie onderdelen, het effect van de voucher op het aantal opdrachten, het effect van de voucher op de omvang van opdrachten, en het effect van de voucher op de tijdsplanning van opdrachten.

Voor een totaalbeeld van het voucherinstrument is naast bepaling van de effectiviteit (ook wel output genoemd) echter ook kennis nodig over de toegevoegde waarde van zo'n additioneel contact voor de betrokken MKB-er en voor de maatschappij als geheel (ook wel outcome genoemd). Deze vraag omtrent de toegevoegde waarde staat niet centraal in dit onderzoek, maar waar aanwijzingen voor het wel of niet bestaan van zulke toegevoegde waarde aantoonbaar zijn, zullen zij gerapporteerd worden.

De opzet van het document is de volgende. Hoofdstuk 2 formuleert de onderzoeksvraag en hoofdstuk 3 bespreekt de aanleiding, doelstelling en precieze vormgeving van de innovatievoucher. Hoofdstuk 4 presenteert de data welke in hoofdstuk 5 geanalyseerd worden. Concluderende opmerkingen worden gegeven in hoofdstuk 6.

2 Onderzoeksvraag

2.1 De centrale onderzoeksvraag

Het doel van deze studie is de effectiviteit van het voucherinstrument te meten tegen de hoofddoelstelling van: “het kennis laten maken van MKB-bedrijven met publieke kennisinstellingen” (Ministerie van Economische Zaken, 2004a). Hiervoor wordt kennismaking geconcretiseerd als opdrachtverlening aan publieke kennisinstellingen. De centrale onderzoeksvraag luidt dan ook:

Wat is het effect van de innovatievoucher op de opdrachtverlening door MKB-bedrijven aan publieke kennisinstellingen?

Er worden daarbij drie deeleffecten onderscheiden:

- Effect op *hoeveelheid* kennisoverdrachtprojecten: leidt het innovatievoucher-instrument in een gegeven periode tot meer opdrachten van MKB-bedrijven aan publieke kennisinstellingen?
- Effect op *omvang* van kennisoverdrachtprojecten: leidt het innovatievoucher-instrument tot grotere opdrachten van MKB-bedrijven aan publieke kennisinstellingen?
- Effect op de *tijdsplanning* van kennisoverdrachtprojecten: leidt het innovatievoucher-instrument ertoe dat opdrachten die reeds gepland stonden eerder in de tijd worden verstrekt aan publieke kennisinstellingen?

Het effect op de tijdsplanning van opdrachtverlening kan tegenovergesteld werken aan de twee positieve additionaliteitsaspecten van de voucher, het effect op het aantal opdrachten en de omvang van kennisopdrachten. Het is niet uitgesloten dat de innovatievouchers wel leiden tot meer opdrachten in de voucherperiode, maar dat een deel van deze opdrachten toch al gepland waren en door het krijgen van een innovatievoucher slechts verschoven zijn in de tijd. Het effect op de hoeveelheid opdrachten in de voucherperiode vormt dan een overschatting van de werkelijke additionaliteit van het voucherinstrument.

2.2 Wat wordt niet onderzocht

Elke onderzoeksvraag is afgebakend. Niet alle relevante of interessante vragen zijn te beantwoorden. En bij de antwoorden die wel te geven zijn, passen altijd kanttekeningen. Deze studie is hierop geen uitzondering. Deze paragraaf bespreekt zes grenzen aan de centrale onderzoeksvraag.

Ten eerste worden er geen uitspraken gedaan over het *lange-termijneffect* van de innovatievouchers op de hoeveelheid en omvang van opdrachtverlening door MKB-ers aan publieke kennisinstellingen. De introductie van het innovatievoucher-instrument heeft daarvoor te recent plaatsgevonden. Een vervolganalyse (bijvoorbeeld over één of twee jaar) onder zowel voucherwinnaars als -verliezers zal moeten uitwijzen of de gevonden effecten ook persistent zijn. Dat wil zeggen, of het krijgen van een innovatievoucher ook een blijvend effect heeft op de interactie tussen MKB-ers en publieke kennisinstellingen. We benadrukken dat inzicht in deze langere termijn effecten noodzakelijk is voor het beantwoorden van de vraag of het voucherinstrument in zijn totaliteit een succes is.

Ten tweede worden er geen uitspraken gedaan over de afzonderlijke effecten van het innovatievoucher-instrument op het gedrag van MKB-ers en het gedrag van publieke kennisinstellingen. De effecten die in kaart gebracht worden zijn de resultante van eventuele gedragsveranderingen van MKB-bedrijven en/of van publieke kennisinstellingen. In die zin is hetgeen er precies gebeurt bij kennisinstellingen en MKB-bedrijven ten gevolge van het innovatievoucher-instrument, te karakteriseren als een black box.¹ Inzicht in deze black box is wat betreft dit onderzoek echter niet noodzakelijk, aangezien het primaire doel is om te onderzoeken of het innovatievoucher-instrument effectief is of niet. Zodoende volstaat voor het bepalen van de effectiviteit van de voucher een analyse van kennisopdrachten.

Ten derde worden er geen uitspraken gedaan over een mogelijk afzonderlijk effect van het voucherinstrument op het gedrag van de voucherverliezers: het zogenoemde John Henry effect (zie bijvoorbeeld Krueger, 1999). De gedachte is dat door het innovatievoucher ook voucherverliezers zijn geattendeerd op de mogelijkheid tot (en de voordelen van) het uitzetten van kennisvragen bij publieke kennisinstellingen.² Zodoende kan deelname aan de voucherronde an sich, een MKB-er ertoe zetten een kennisopdracht te verlenen. Indien dit het geval is, vormt het in deze studie gevonden effect van de innovatievoucher een onderschatting van het werkelijke effect.³

Ten vierde is een antwoord op een effectiviteitsvraag op basis van een beperkte pilot niet zomaar te generaliseren naar een grootschalige invoering van het instrument. Dat sommige MKB-ers bij de beperkte pilot zich al op de eerste dag aanmelden, en anderen later, hoeft namelijk niet

¹ Een voorbeeld van een mogelijk effect van het IV-instrument op het gedrag van MKB-bedrijven is dat MKB-ers een positievere attitude krijgen richting publieke kennisinstellingen, terwijl het gedrag van publieke kennisinstellingen kan worden beïnvloed doordat ze meer marktgericht gaan opereren. De vraag welke knelpunten (bij kennisaanbieders of bij kennisvragers) door het innovatievoucher mogelijk wordt opgelost wordt in deze studie niet beantwoordt.

² Het formuleren van een kennisvraag is niet verplicht in de fase van het aanvragen van een voucher, maar op het aanvraagformulier wordt wel gevraagd welke kennisvraag de MKB-er wil laten beantwoorden.

³ Een John Henry effect is overigens in een experimentele setting ten principale moeilijk te identificeren, omdat het niet te onderscheiden is van een tijdspecifiek effect.

toevallig te zijn.⁴ Eerstgenoemde MKB-ers kunnen bijvoorbeeld al concrete kennisvragen hebben, en laatstgenoemden niet. Het effect van het voucherinstrument kan voor de twee groepen daardoor verschillen. Gevolg is dat het effect van het grootschalig ingevoerde instrument kan verschillen van die van de pilot. Eventuele verschillen zullen klein zijn wanneer de verschillen in schaal klein zijn.

Ten vijfde, dit onderzoek doet geen uitspraken over de uiteindelijke uitkomst van de contacten tussen MKB-ers en kennisinstellingen. De kennisoverdracht kan leiden tot verbetering van of zelfs geheel nieuwe bedrijfsprocessen en/of producten. Echter deze uitkomsten van de voucher zijn pas observeerbaar op de langere termijn.

Tenslotte geeft deze studie geen antwoord op de vraag hoe de effectiviteit van het innovatievoucher instrument zich verhoudt tot die van andere instrumenten die in Nederland worden ingezet om de wisselwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven te bevorderen.⁵

2.3 Samenvatting

De centrale onderzoeksvraag is: “wat is het effect van de innovatievoucher op de opdrachtverlening door MKB-bedrijven aan publieke kennisinstellingen?” Daarbij wordt een effect onderscheiden op het aantal opdrachten, op de timing van de opdrachtverlening, en op de omvang van de opdrachten. Er kan (vooralsnog) geen inzicht gegeven worden in de langetermijneffecten van de innovatievoucher, in een eventueel effect op MKB-ers die wel een voucher aangevraagd hebben maar er geen toegekend krijgen, en in een uitsplitsing naar een effect op het gedrag van kennisinstellingen en een effect op het gedrag van MKB-ers.

⁴ De technische term hiervoor is selectiviteit.

⁵ Canton e.a. (2005) presenteren een overzicht van enkele beleidsinstrumenten gericht op bevordering van wisselwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven, maar concluderen dat er zeer weinig bekend is over de effectiviteit van deze overige beleidsinstrumenten: “Unfortunately, our understanding on the effectiveness of the various programs and policy initiatives is very limited”.

3 Pilot innovatievouchers 2004

Bevordering van de kennisdiffusie tussen (publieke) kennisinstellingen en het bedrijfsleven vormt een belangrijke doelstelling van het huidige Nederlandse innovatiebeleid. Echter de wisselwerking tussen deze twee werelden blijft achter bij wat maatschappelijk wenselijk is. De literatuur geeft verscheidene theoretische verklaringen voor deze suboptimale wisselwerking en belemmerende factoren liggen zowel aan de kant van het bedrijfsleven (de vraagkant) als aan de kant van de kennisinstellingen (de aanbodkant), zie onderstaand kader. Dit hoofdstuk bespreekt de aanleiding voor introductie van de innovatievoucher (Paragraaf 3.1), de doelstelling van de voucher (Paragraaf 3.2) en de precieze vormgeving van het instrument (Paragraaf 3.3).

Knelpunten in de wisselwerking tussen bedrijven en publieke kennisinstellingen

Canton e.a. (2005) geven een overzicht van mogelijke barrières in de wisselwerking tussen het bedrijfsleven en de wetenschap. Aan de kant van het bedrijfsleven wordt een gebrekkige absorptiecapaciteit van de kennis aanwezig bij kennisinstellingen algemeen als het belangrijkste knelpunt gezien. De capaciteit om kennis van buiten het bedrijf te absorberen en uiteindelijk te commercialiseren kan worden gecreëerd door eigen onderzoeksinspanningen (R&D) en connecties met de wetenschappelijke wereld (zie Cohen en Levinthal, 1989). Een tweede barrière vormen kapitaalmarktproblemen (bijvoorbeeld in de vorm van een tekort aan durfkapitaal). Deze problemen verhinderen bedrijven om in onderzoek en ontwikkeling te investeren. Een derde knelpunt aan de bedrijvenskant kan bestaan doordat informatieproblemen tussen eigenaren en managers van bedrijven gebrekkige prikkels geven voor managers om te innoveren of nieuwe technologieën te adopteren (zie Aghion en Howitt, 1998).

Knelpunten aan de kant van publieke kennisinstellingen, zoals de universiteiten, vloeien voort uit het feit dat de doelstellingen van dit soort instellingen anders zijn dan in het bedrijfsleven. Concreet kunnen drie barrières aan de kant van kennisinstellingen worden aangeduid. Een eerste knelpunt is de bepaling van de onderzoeksagenda van wetenschappers. Kennisinstellingen worden niet zozeer geprikkeld om hun onderzoeksagenda's af te stemmen op de vraag vanuit het bedrijfsleven, maar worden veel meer geprikkeld om (fundamenteel) onderzoek te doen dat aansluit bij de eigen interesse ('curiosity driven') of een grotere kans op wetenschappelijke publicaties oplevert (zie Cornet en Van de Ven, 2004).^a Een tweede knelpunt is gelegen in de prikkel tot openheid voor academici. Wetenschappers worden vaak beloond voor de hoeveelheid en kwaliteit van publicaties, terwijl het vaak in het belang van bedrijven is onderzoeksresultaten juist geheim te houden en te beschermen tegenover de concurrentie (zie Dasgupta en David, 1994, 'norm of disclosure versus norm of secrecy'). Een derde oorzaak is het ontbreken van een ondernemerscultuur binnen publieke kennisinstellingen. Dit komt tot uitdrukking in een gebrekkige commercialisatie van wetenschappelijke onderzoeksresultaten.

^a Een aantal overwegingen kunnen een verschil in onderzoeksspecialisatie tussen publieke kennisinstellingen en bedrijfsleven legitimeren, zoals kennisontwikkeling ten bate van publieke taken en verschillen tussen technologiegebieden in de omvang van kennisoverloepers (zie Rensman, 2004).

Bron: Canton e.a. (2005).

3.1 Aanleiding

Met name de kennisdiffusie naar kleine en middelgrote bedrijven (het MKB) zou te wensen overlaten. De Innovatiebrief *In actie voor Innovatie* (Ministerie van Economische Zaken, 2003) zegt hierover het volgende: “Het MKB maakt lang niet genoeg gebruik van kennis die anderen op de plank hebben liggen, terwijl bestaande kennis juist een belangrijke rol kan spelen bij het ontwikkelen van nieuwe producten, processen of diensten.”, en: “De kennisuitwisseling tussen MKB-ondernemingen en kennisinstellingen verloopt in Nederland niet optimaal.” Verschillende redenen worden hiervoor aangevoerd (zie Innovatieplatform, 2004; Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid, 2005):

- De verschillen in tijdhorizon (relatief lange onderzoekstrajecten bij kennisinstellingen ten opzichte van de door bedrijven gewenste resultaten op korte termijn) en cultuur tussen MKB en kennisinstellingen;
- Gebrekkige toegankelijkheid van de publieke kennisinfrastructuur: kennisinstellingen staan niet altijd open voor kennisvragen van MKB-bedrijven en/of zijn niet ingericht op die kennisvragen;
- Informatieproblemen: MKB-bedrijven weten niet altijd waar ze met welke kennisvraag naar toe kunnen;
- MKB-ers zijn niet altijd in staat een “koopkrachtige” of voor kennisinstellingen interessante onderzoeksvraag te formuleren.

Teneinde de kennisoverdracht tussen MKB-bedrijven en publieke kennisinstellingen te bevorderen heeft het Innovatieplatform in 2004 voorgesteld om zogenoemde *innovatievouchers* te introduceren. Deze innovatievoucher fungeert als een tegoedbon waarmee MKB-bedrijven bij een (semi-)publieke kennisaanbieder naar keuze (technologische) kennis kunnen inkopen en voor toepassing gerichte onderzoeksvragen kunnen gebruiken. In september 2004 zijn de innovatievouchers geïntroduceerd door het Ministerie van Economische Zaken in de vorm van een pilot met 100 innovatievouchers.

Het idee van een innovatievoucher is niet nieuw in Nederland. Er zijn in het recente verleden een aantal regionale regelingen met kennisvouchers ingevoerd in het zuiden van Nederland.⁶ Het betrof hier echter kleinschalige initiatieven van een tijdelijk karakter.

⁶ Voorbeelden van dergelijke projecten zijn: Researchvouchers (1997-1999) in Limburg, Kennisvouchers Zuid-Nederland (2001-2004), Interregio vouchers (2001-2002), Grensoverschrijdende Kennisvouchers (2002-2004), en Innovatievoucher Interreg Benelux-Midden Gebied (2005-2007) (bron: www.interregio.nu).

3.2 Doelstelling

Het hoofddoel van de introductie van het innovatievoucher is het kennismaken van MKB-ers met kennisaanbieders (zie Ministerie van Economische Zaken, 2004a). Afgeleide doelstellingen zijn het sterker aansturen van publieke kennisaanbieders op de private kennisvraag, het stimuleren van directe verbindingen tussen MKB-ers en kennisinstellingen, en het mobiliseren van latente kennisvragen bij MKB-ers.

Het Innovatieplatform heeft een gelijksoortig doel voor ogen als het Ministerie van Economische Zaken (zie Innovatieplatform, 2004):

- Dat MKB-bedrijven kennismaken met kennisaanbieders (het verlagen van de drempel);
- Dat kennisinstellingen vraaggericht gaan opereren (vraagsturing);
- Dat MKB-bedrijven op eenvoudige wijze onderzoekscapaciteit kunnen inkopen bij kennisinstellingen waarmee een op toepassing gerichte kennisvraag beantwoord kan worden;
- Dat bestaande kennis bij kennisaanbieders meer benut wordt door MKB-bedrijven (overbruggen van de kenniskloof).

3.3 De vormgeving van het innovatievoucher

3.3.1 De regeling op hoofdlijnen

De innovatievoucher is een tegoedbon waarmee een MKB-bedrijf bij een publieke kennisinstelling naar keuze onderzoeksvragen kan uitzetten. De voucher heeft een (maximale) waarde van 7500 euro en is niet inwisselbaar voor geld. Het gaat om toepassingsgerichte kennisvragen, in de zin dat de MKB-ondernemer deze kennis kan gebruiken voor vernieuwing van zijn of haar product of bedrijfsproces. Voorbeelden die genoemd worden in de subsidieregeling zijn het oplossen van een kleine technologische vraag of het in beeld brengen van oplossingsmogelijkheden van een ingewikkelde technologische vraag. Zie Appendix A voor de tekst van de *Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004* zoals deze gepubliceerd is in de Staatscourant.

De procedure omtrent de innovatievoucher is als volgt. Een ondernemer vraagt een innovatievoucher aan bij SenterNovem (zie Appendix B voor het aanvraagformulier).

Toekenning van de innovatievoucher geschiedt in principe op basis van 'wie het eerst komt, het eerst maalt', met dien verstande dat indien de honorering van alle aanvragen die op één dag zijn ontvangen ertoe leidt dat het totale aantal beschikbare vouchers wordt overschreden er een loting door een notaris plaatsvindt onder de aanvragers van die dag (zie Appendix B voor de tekst van de *Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004*). Indien de MKB-er een voucher toegekend heeft gekregen, formuleert deze vervolgens een kennisvraag en geeft een opdracht

aan een publieke kennisinstelling naar keuze om deze vraag te beantwoorden. Tegelijkertijd levert de MKB-er de innovatievoucher in bij die kennisinstelling, welk de voucher declareert na afronding van de opdracht tot een maximum van 7500 euro per opdracht. Indien de beantwoording van de kennisvraag meer dan 7500 euro kost, moet de MKB-er het meerdere uit eigen middelen vergoeden aan de kennisinstelling.

3.3.2 Detailkenmerken van de regeling

Het innovatievoucher-instrument bevat enkele specifieke kenmerken die van belang kunnen zijn voor deze analyse:

Kenmerken van de aanvragers van een voucher

Innovatievouchers kunnen alleen door MKB-bedrijven worden aangevraagd en per bedrijf kan slechts één voucher worden aangevraagd. Echter het is mogelijk om vouchers te bundelen, in die zin dat meerdere bedrijven die ingeloot zijn voor een voucher, gezamenlijk een vraag mogen stellen aan een kennisinstelling. Er mogen maximaal 10 vouchers worden gebundeld en de vouchers zijn niet verhandelbaar. De ondernemer die aanspraak wil maken op een innovatievoucher mag gedurende een periode van drie jaar, in totaal niet meer dan honderdduizend euro aan subsidies hebben ontvangen.

Kenmerken van de te kiezen kennisinstelling

De innovatievoucher kan alleen worden ingezet bij een afgebakende groep (semi-)publieke kennisinstellingen die in de subsidieregeling genoemd worden. De kennisinstellingen die derhalve in aanmerking komen zijn behalve universiteiten en hogescholen ook technologische topinstituten (TTI's) en intermediaire onderzoeksinstituten zoals TNO.

Kenmerken van het voucherproject

De kennisvraag van de MKB-er dient toepassingsgericht te zijn, zodat de ondernemer de kennis kan aanwenden voor product- of procesvernieuwing. Dit impliceert dat de innovatievouchers niet ingezet kunnen worden voor al lopende projecten bij de desbetreffende kennisinstelling, in die zin dat er al verplichtingen zijn aangegaan ten aanzien van de kennisvraag.

Fasering van de regeling

Voor deelname aan de regeling c.q. voor benutting van de voucher golden een aantal deadlines.⁷ Twee dagen na de officiële bekendmaking in de Staatcourant van 15 september 2004 trad de regeling in werking. MKB-ers die een voucher toegekend hadden gekregen, konden tot 31 december 2004 een kennisvraag formuleren, een kennisinstelling selecteren, en de opdracht verstrekken. De opdracht diende voor 1 mei 2005 afgerond te zijn.

⁷ De gedachte is dat innovatievouchers niet te lang op de plank moeten blijven liggen en dat de kennisinstellingen op korte termijn aan het werk gaan (zie ministerie van Economische Zaken, 2004a).

Tabel 3.1 rapporteert de precieze fasering van de regeling. De eerste fase beslaat de periode voordat de regeling überhaupt bekend was, de vijfde en laatste fase beslaat de periode na beëindiging van de eerste pilot-ronde.⁸ De tabel geeft ook weer wanneer voucherwinnaars en voucherverliezers geënquêteerd zijn.

Tabel 3.1 Fasering voucherregeling

Periode	Datum	Gebeurtenissen
1: Vóór 2004		Geen innovatievoucher-instrument
2: 1 jan 04 - 1 okt 04	30 juni	Definitief voorstel ter introductie van innovatievouchers in het MKB door IP ^a
	15 september	Publicatie subsidieregeling eerste pilot 100 IV's 2004 in Staatscourant ^b
	17 september	Eerste dag aanvraag IV's; 1044 aanvragen, budget binnen 1 dag uitgeput
	29 september	Bekendmaking 100 voucherwinnaars eerste pilot (na loting)
3: 1 okt 04 - 31 dec 05	gehele periode	Formulering kennisvraag; keuze kennisinstelling; opstellen offertes
	nov-dec	Telefonische monitorenquête onder winnaars 1e voucherronde
	half december	Aankondiging tweede voucherronde in 2005
	31 december	Deadline voor opdrachtverlening voucherwinnaars aan kennisinstellingen ^c
4: 1 jan 05 - 1 mei 05	gehele periode	Uitvoeren opdracht; inwisselen IV door kennisinstelling bij SenterNovem
	3 maart	Publicatie subsidieregeling pilot IV's 2005 in Staatscourant (400 IV's)
	15 maart	Eerste dag aanvraag pilot 2005 (tweede pilot); 1700 aanvragen, budget wederom binnen 1 dag uitgeput ^d
	half april	Bekendmaking 400 voucherwinnaars pilot 2005 (na loting)
	29 april	Deadline inleveren subsidieaanvraag pilot 2004 door kennisinstellingen ^c
5: Ná 1 mei 05	mei-juni	Telefonische enquête onder zowel winnaars als verliezers van pilot 2004
	31 oktober	Deadline inleveren subsidieaanvraag pilot 2005 door kennisinstellingen

Bronnen: Ministerie van Economische Zaken (2004a); www.senternovem.nl.

^a IP = Innovatieplatform.

^b IV = innovatievoucher.

^c In de eerste pilot van 2004 heeft SenterNovem de tijdsgrenzen soepel gehanteerd. Kleine overschrijdingen van de deadlines van opdrachtverstrekking door de MKB-er en subsidieaanvraag door de kennisinstelling zijn gedoogd.

^d De winnaars uit de eerste voucherronde 2004 mochten niet meer meedoen aan de tweede voucherronde. De verliezers uit de eerste voucherronde van 2004 konden wel weer een voucher aanvragen. Zij hadden echter geen verhoogde kans op winst t.o.v. nieuwe aanvragers.

Overige kenmerken

Het Ministerie van Economische Zaken heeft bij het ontwerp van het innovatievoucher-instrument er voor gekozen om relatief weinig restricties te hanteren ten aanzien van zowel de aanvragers als de activiteiten waarvoor de voucher kan worden aangevraagd. In principe kunnen MKB-bedrijven uit alle sectoren een voucher aanvragen, echter op externe juridische gronden zijn een beperkt aantal sectoren uitgesloten van deelname.⁹ Daarnaast bestaat er geen verplichting tot besteding van de voucher op een beperkt aantal technologiegebieden en is er geen beperking ten aanzien van het type of niveau van de kennisvraag die aan de publieke

⁸ Deze periode-indeling is tevens gebruikt voor de enquête die is gehouden onder zowel voucherwinnaars als voucherverliezers.

⁹ Zie Appendix B Beleidsregels innovatievouchers 2004, toelichting op artikel 1.

kennisinstelling wordt gesteld. Het argument voor een dergelijke opzet is dat men op deze wijze in de pilotfase een goed inzicht kan krijgen in het soort kennisvragen waarmee MKB-ers leven. Een bijkomend voordeel is dat de beheerskosten voor de uitvoeringsinstantie (SenterNovem) worden beperkt, omdat er geen inhoudelijke toetsing van de aanvragen benodigd is. Een mogelijk nadeel van het ontbreken van deze toetsing is echter dat de maatschappelijke waarde van projecten niet meegewogen wordt.

De innovatievoucher regeling kent geen eisen ten aanzien van de inzet van eigen middelen door de MKB-ondernemer. Er is met andere woorden geen *matching* vereist. Zolang de beantwoording van de kennisvraag niet meer dan 7500 euro kost, is er sprake van 100 procent subsidiëring. Het is natuurlijk toegestaan een kennisvraag uit te zetten waarvan de beantwoording meer kost dan de maximale voucherwaarde van 7500 euro. De meerkosten zijn dan voor rekening van de MKB-er.

De MKB-ondernemer is bij de aanvraag van de voucher niet verplicht informatie te verstrekken over de kennisvraag die hij/zij wil stellen, noch over de kennisinstelling waar hij/zij de kennisvraag wil uitzetten. Een projectplan hoeft niet te worden ingediend. Dit impliceert dat de administratieve lasten van het innovatievoucher-instrument voor de MKB-er beperkt zijn.¹⁰

De drie technische universiteiten (TU Delft, TU Eindhoven, Universiteit Twente) hebben aangekondigd het voucherbedrag te verdubbelen. Dit betekent dat MKB-ers die hun innovatievoucher bij een technische universiteit inzetten een korting krijgen van 15000 euro op de kosten van beantwoording van de kennisvraag.

De tweede ronde van de pilot innovatievouchers

De tweede ronde innovatievouchers in 2005 heeft deels andere kenmerken (Ministerie van Economische Zaken, 2005b). Bijgaand kader geeft de belangrijkste elementen weer, met name waar die verschillen van de eerste ronde. Ook bevat dit kader enkele voorstellen die zijn gedaan voor verdere aanpassingen van het instrument. Deze studie heeft echter enkel en alleen betrekking op de eerste voucherronde uit 2004.

¹⁰ Naast het doorlezen en invullen van een kort aanvraagformulier dient de ondernemer na afloop van het project nog een verklaring op te stellen dat het kennisoverdrachtproject naar wens is uitgevoerd. De administratieve lasten van het innovatievoucher voor de MKB-er zijn geschat op een half uur werk (zie ministerie van Economische Zaken, 2004b).

De tweede ronde van de pilot innovatievouchers 2005 en verder

In maart 2005 is een tweede pilot met innovatievouchers van start gegaan. Deze pilot heeft grotendeels dezelfde opzet als de eerste pilot. Het formele hoofddoel van de regeling, MKB-bedrijven kennis laten maken met kennisinstellingen, is dan ook gelijk gebleven. Tevens is er in de tweede pilot weer sprake van een loting als het aantal aanvragen het aantal beschikbare vouchers overtreft op één dag. Dit betekent dat ook de tweede voucherronde zich leent voor een evaluatie zoals die in deze studie plaatsvindt, namelijk op basis van een vergelijking tussen voucherwinnaars en voucherverliezers. Op een aantal aspecten verschilt de tweede pilot van de eerste:

- *Aantal beschikbare vouchers:* in de tweede pilot waren 400 innovatievouchers beschikbaar, tegenover 100 in de eerste pilot. In totaal kost de tweede pilot derhalve drie miljoen euro aan subsidie, tegenover 750.000 euro voor de eerste pilot;
- *Lijst toegestane kennisinstellingen:* MKB-bedrijven mogen hun innovatievouchers in de tweede pilot ook bij enkele private kennisinstellingen inleveren. Het betreft private ondernemingen met grote R&D-afdelingen (meer dan 60 mln euro aan R&D in 2003) die niet als hoofddoel hebben om kennis commercieel te exploiteren;
- *Definitie kennisvraag:* een voucher kan niet worden ingezet voor het leveren van uitsluitend goederen (zoals software) of het geven van een cursus.
- *Bundeling opdrachten:* In de pilot van 2005 zijn 100 (van de 400) innovatievouchers specifiek beschikbaar voor MKB-ers die in een samenwerkingsverband innovatievouchers willen bundelen om gezamenlijk een bepaalde kennisvraag te laten beantwoorden. Er mogen maximaal 10 innovatievouchers voor één kennisoverdrachtsproject worden gebundeld;

Inmiddels zijn reeds enkele voorstellen voor verdere aanpassingen van de innovatievoucher-regeling (ten opzichte van de tweede pilot) gedaan. Het Ministerie van Economische Zaken stelt in zijn notitie over de herijking van het EZ instrumentarium dat het voor de hand ligt dat de MKB-ondernemer voor een deel ook zelf gaat bijdragen in de kosten van een kennisoverdrachtsproject, aangezien de baten hiervan grotendeels bij de ondernemer terechtkomen (zie Ministerie van Economische Zaken, 2005a). Daarnaast hebben zowel de Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) als het Innovatieplatform (IP) gepleit voor een verbreding van het instrument. Innovatievouchers zouden niet alleen gebruikt moeten worden voor het inkopen van kennis, maar ook voor het krijgen van gespecialiseerd (technisch en commercieel) advies, bijvoorbeeld bij private ingenieurs- en adviesbureaus (zie AWT, 2005). Tenslotte pleit de AWT ervoor de toegang tot de vouchers te beperken tot de groep MKB-ers die géén gebruik maakt van de WBSO (Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk).^a Het argument is dat de vouchers dan meer terechtkomen bij de 'toepassers' in het MKB - die in de regel geen eigen onderzoek en ontwikkeling doen - en minder bij de voorhoede van MKB-ers die zelf R&D verricht (zie AWT, 2005). Het Ministerie van Economische Zaken is voornemens het aantal beschikbare vouchers in de derde ronde in het najaar 2005 verder te verhogen naar 600 (zie Ministerie van Economische Zaken, 2005a).

^a De WBSO geeft bedrijven een korting op de te betalen loonbelasting en premies volksverzekering op R&D arbeid. Hoe meer uitgaven aan speur- en ontwikkelingswerk, hoe hoger de korting.

3.4 Samenvatting

De innovatievoucher is een recent geïntroduceerd beleidsinstrument met als hoofddoelstelling te kennismaking van middelgrote en kleine bedrijven (MKB) met (semi-)publieke kennisinstellingen als universiteiten, hogescholen en TNO te bevorderen. De aanleiding hiervoor is de indicatie dat de kennisdiffusie van kennisinstellingen naar MKB-ondernemingen in Nederland niet optimaal verloopt, terwijl juist deze kennis een belangrijke rol speelt bij het ontwikkelen van nieuwe producten of diensten of het verbeteren van bedrijfsprocessen.

De innovatievoucher is een tegoedbon ter waarde van 7500 euro te besteden bij een afgebakende lijst van (semi-)publieke kennisinstellingen. Aan de voucheraanvraag zijn relatief weinig restricties verbonden. Alle MKB-ers kunnen een aanvraag indienen, en er hoeft geen projectvoorstel te worden ingediend. Tot 7500 euro komen de kosten van de kennisopdracht voor 100 procent voor rekening van de overheid; eventuele meerkosten boven de 7500 euro zijn volledig voor rekening van de MKB-er.

Bij de eerste pilot in september 2004 waren 100 innovatievouchers beschikbaar. Deze zijn vanwege grote belangstelling verloot. Om een toegekende voucher te kunnen benutten, diende de MKB-er voor 31 december 2004 een kennisopdracht te verstrekken, en deze opdracht diende voor 29 april 2005 afgerond te zijn.

4 Data

Voor het bepalen van de effectiviteit van de innovatievoucher is informatie verzameld omtrent kennisopdrachten van die bedrijven die deelnamen aan de voucherronde 2004. Deels is deze informatie verkregen via het aanvraagformulier en deels via een speciaal hiertoe opgezette enquête, welk telefonisch is uitgevoerd onder een selectie van zowel winnaars als verliezers van een voucher.

Gegeven deze opzet van informatieverzameling kunnen twee groepen bedrijven onderscheiden worden, de totale groep van aanvragers en de subgroep van deelnemers aan de enquête. Voor de aanvragers van een voucher is informatie bekend over de omzet, aantal werknemers, sector en regio middels het aanvraagformulier. Daarentegen is informatie over kennisopdrachten alleen bekend voor die ondernemingen die deelnemen aan de enquête. Informatie verkregen van deze laatste groep ondernemingen zal gebruikt worden voor het onderzoeken van de effectiviteit van de innovatievoucher.

4.1 Opzet enquête - interviews

In samenwerking met SenterNovem is een vragenlijst opgesteld welke als doel heeft informatie te verkrijgen over kennisopdrachten van MKB-ers aan kennisinstellingen. Per verleende opdracht is een ondernemer gevraagd informatie te verstrekken over het tijdstip van opdrachtverlening, omvang van opdracht, welke instelling de kennisvraag heeft beantwoord, alsook enkele tevredenheidsvragen over verschillende aspecten van deze opdracht te beantwoorden. Naast deze opdrachtspecifieke vragen zijn enkele stellingen voorgelegd over de voucher en gevraagd hoe de ondernemer gehandeld zou hebben indien deze wel of juist niet de voucher gekregen had. De gehanteerde vragenlijst is opgenomen in Appendix C.

Ondernemers zijn door SenterNovem benaderd voor deelname aan een telefonisch interview en waren middels een brief vooraf op de hoogte gesteld van dit onderzoek. De interviews waren kwalitatief en half-gestructureerd. Dit betekent dat het interview vorm wordt gegeven als een 'goed gesprek', waaruit de interviewer tijdens en na afloop de benodigde informatie distilleert. De vraagvolgorde is hierbij duidelijk geformuleerd maar hoeft door de interviewer niet strikt gevolgd te worden. Dit type interview biedt de mogelijkheid om complexere onderwerpen te behandelen alsook intensiever gebruik te kunnen maken van zogenoemde 'open vragen'.

4.2 Dataverzameling en response

Op de eerste dag van aanmelding voor de innovatievoucherronde 2004 hadden reeds 1044 ondernemingen een aanvraagformulier ingediend. Dit had tot gevolg dat bedrijven die de tweede aanmeldingsdag of later hun formulier indienden niet meer konden meedingen naar de 100 beschikbare vouchers. Toewijzing van de vouchers geschiedde uiteindelijk middels een loting onder deze 1044 aanvragers.

Uit de groep van 1044 MKB-ondernemers is een selectie gemaakt van 600 ondernemers, welke benaderd zijn voor deelname aan het telefonisch interview. Deze 600 geselecteerde ondernemingen bestaan uit de 100 voucherwinnaars en een willekeurige selectie van 500 ondernemingen uit de 944 voucherverliezers. In week 16 van 2005 is deze groep van 600 geselecteerde ondernemingen via een brief benaderd voor deelname aan het interview en gedurende de weken 18-21 van 2005 zijn de interviews afgenomen.

Voor 351 bedrijven is bekend dat zij hebben meegedaan aan het interview of expliciet hebben aangegeven niet mee te willen werken. In totaal hebben van deze 351 bedrijven er 37 aangegeven niet te willen meewerken aan een enquête. De resterende 249 uit de groep van 600 geselecteerde bedrijven konden niet bereikt worden gedurende de interviewperiode.¹¹ Een eerste controle van de data levert het verlies van één respondent op waardoor er 313 bruikbare observaties resteren voor verdere analyse. Dit resulteert in een totaal response ratio van 52 procent. Van de 313 ondernemingen die meegewerkt hebben aan de enquête hebben 71 een voucher gekregen en 242 niet. Dit resulteert in een netto response ratio van 71 procent onder winnaars en van 48 procent onder verliezers.

4.3 Databeschrijving

4.3.1 Kenmerken ondernemingen

Onderzoek van het Ministerie van Economische Zaken toont aan dat de groep van 1044 aanvragers van een innovatievoucher goed overeenkomen met MKB-ers in het algemeen (zie Ministerie van Economische Zaken, 2005c). Daar waar hieronder een vergelijking gemaakt wordt met deze groep van 1044 aanvragers is de gebruikte informatie verkregen uit dit onderzoek van het Ministerie van Economische Zaken.

Gemiddeld genomen hebben de bedrijven die deelnamen aan het interview een omzet van 2.7 miljoen euro. Deze groep ondernemers heeft een groter aandeel van kleinere bedrijven (omzet kleiner dan 50 000 euro) ten opzichte van de totale groep van 1044 aanvragers. Deze laatste

¹¹ Redenen voor het niet bereiken kunnen zijn dat er in het geheel geen contact gelegd kon worden met het bedrijf of dat de juiste persoon binnen het bedrijf niet aanwezig was.

groep kent een gemiddelde omzet van 3.5 miljoen euro. Indien we de groep geënquêteerden opsplitsen in winnaars en verliezers zien we een gemiddelde omzet van 2.6 miljoen euro voor verliezers en 3.1 miljoen euro voor de winnaars. Vooral bedrijven met een omzet tussen de 2.5 miljoen euro en 5 miljoen euro zijn bij de winnaars sterker vertegenwoordigd.

Kijkend naar het aantal werknemers, een andere indicator voor bedrijfsomvang, toont zich ook hier een klein verschil tussen winnaars en verliezers, vergelijkbaar met het verschil in omzet. Winnaars en verliezers hebben respectievelijk gemiddeld 19 en 16 werknemers in dienst, tegenover een gemiddelde van 19.5 werknemers voor de totale groep van aanvragers. Het verschil tussen verliezers en winnaars wordt voornamelijk verklaard door het hogere aandeel van ondernemingen met 0 tot 5 werknemers voor de verliezers.

Spreiding van de bedrijven over bedrijfssectoren alsook over regio's is voor beide groepen nagenoeg gelijk. Zowel voor de groep aanvragers als deelnemers aan de enquête behoort het grootste aantal tot de 'computerservice en IT', 'Groothandel', en 'overige zakelijke dienstverlening'. Wat betreft geografische spreiding zijn vooral de Randstad, de regio Eindhoven en de regio Arnhem in beide groepen sterk vertegenwoordigd. Ook een uitsplitsing naar verliezers en winnaars van een voucher voor de geënquêteerden laat geen grote verschillen zien in vertegenwoordiging van de verschillende sectoren of regio's waar deze ondernemers actief in zijn.

Het is niet aannemelijk dat het verschil in omvang tussen de bedrijven die deelnamen aan de enquête en de totale populatie van 1044 aanvragers een selectie-effect weerspiegelt, die tot een vertekening van de effectschatting kan leiden. Het verschil in omvang is niet groot en een vergelijking van deelnemers aan de enquête met bedrijven die expliciet aangaven niet te willen deelnemen, laat geen verschil in omvang zien.

4.3.2 Contact met kennisinstellingen

In totaal hebben 270 van de 313 ondernemingen tijdens het interview aangegeven dat zij ooit al eens contact hebben gehad met een kennisinstelling. Contact is hierbij ruim gedefinieerd en omvat zodoende niet alleen opdrachtverlening aan kennisinstellingen. Een opsplitsing laat zien dat 80 procent van de voucherwinnaars aangeeft ooit contact te hebben gehad en 88 procent van de verliezers. Het hoge aandeel ondernemers dat contact heeft gehad, toont aan dat men zich bewust is van de aanwezigheid van kennisinstellingen. Toch hebben 171 van de 313 ondernemingen nog nooit een opdracht verstrekt aan een kennisinstelling. Van deze 171 ondernemingen hebben 140 (82 procent) wel aangegeven contact te hebben gehad. Het probleem omtrent kennisuitwisseling lijkt zich zodoende toe te spitsen op het daadwerkelijk overgaan tot het verlenen van een opdracht aan een kennisinstelling.

Ondernemers hebben verscheidene redenen opgegeven voor het nog nooit verstrekken van een opdracht aan een kennisinstelling. De meest genoemde reden is dat kennisinstellingen te duur bevonden worden (42 procent). Tabel 4.1 bevat een overzicht van redenen voor het niet verstrekken van een opdracht.

Tabel 4.1 Redenen waarom nog nooit een opdracht verstrekt aan een kennisinstelling

	Percentage (%)
Geen kennisvraag	16
Wel kennisvraag, maar.....	
Kennisinstelling is te duur	42
Eigen onderzoek	16
Andere prioriteiten	14
Kennisinstelling/contactpersoon onbekend	7
Meestal privaat (bijvoorbeeld ingenieursbureau)	2
Overig	1
Onbekend	2
Totaal	100

4.3.3 Totaal aantal opdrachten

Tabel 4.2 geeft een overzicht van het aantal opdrachten per onderneming met een uitsplitsing naar winnaars en verliezers van een voucher. Van de 313 ondernemingen geven er 142 tijdens het interview aan dat zij één of meerdere opdrachten hebben verstrekt of van plan zijn dit te doen. Van deze 142 opdrachtverstrekkers zijn er 66 een voucherwinnaar die ooit een opdracht hebben verstrekt of dit gaan doen, dan wel met of zonder voucher. In totaal zijn er 158 opdrachten opgegeven tijdens de interviews en het merendeel van de ondernemingen (90 procent) heeft slechts eenmaal een opdracht verstrekt.

Tabel 4.2 Totaal aantal opdrachten per onderneming

	Aantal
Aantal ondernemingen	313
Ondernemingen met opdracht (totaal 158 opdrachten incl. voucheropdrachten)	142
Ondernemingen zonder opdracht	171
Ondernemingen met opdracht - voucher <i>winnaars</i> (totaal 76 opdrachten)	66
1 opdracht	57
2 opdrachten	8
3 opdrachten	1
Ondernemingen met opdracht - voucher <i>verliezers</i> (totaal 82 opdrachten)	76
1 opdracht	71
2 opdrachten	4
3 opdrachten	1

4.3.4 Tevredenheid met opdracht

Een onderdeel van de enquête betrof enkele vragen omtrent de tevredenheid over de afhandeling van een kennisopdracht. In totaal zijn voor 63 van de 158 opdrachten antwoorden gegeven op deze vragen, waarvan Tabel 4.3 een overzicht geeft. Echter 96 procent van deze antwoorden zijn gegeven door bedrijven met een voucher. De verstrekte antwoorden zullen daarom geïnterpreteerd worden als de perceptie van die bedrijven die een voucher hebben gekregen. Een nadeel is dat deze groep ondernemers sociaal wenselijk kan antwoorden als gevolg van het feit dat ze een tegoedbon hebben gekregen.

Wat betreft de uitvoerende persoon, de beantwoording van de kennisvraag en de snelheid van het onderzoek is een zeer grote meerderheid van de bedrijven die een voucher hebben ontvangen tevreden tot zeer tevreden. Over de prijs-kwaliteitverhouding is men echter minder tevreden, een derde geeft aan hier ontevreden over te zijn. Het prijsniveau bleek eerder de voornaamste reden te zijn om geen opdracht te verstrekken aan een kennisinstelling (zie Tabel 4.1).

Er zijn twee factoren die ook een versturende werking kunnen hebben op de antwoorden, naast de al eerder aangegeven mogelijkheid van sociaal wenselijke antwoorden. Ten eerste, de tevredenheid over de prijs/kwaliteitsverhouding kan te hoog zijn ingeschat, doordat de voucher een korting geeft op de kosten van een opdracht aan een kennisinstelling. Bedrijven kunnen daardoor niet de werkelijke kosten van de opdracht in ogenschouw nemen maar slechts het feitelijke bedrag dat ze zelf bijdragen (indien de opdracht gelijk is aan de voucherwaarde, is er geen eigen bijdrage van de ondernemer). Daarnaast, ten tweede, zou een deel van de hoge tevredenheid over de snelheid van het onderzoek verklaard kunnen worden uit het feit dat er grenzen zijn gesteld aan de periode van het uitvoeren van een voucheropdracht.

	Zeer ontevreden	Ontevreden	Tevreden	Zeer tevreden	Totaal
Uitvoerend persoon	0	5	76	19	100
Beantwoording kennisvraag	0	3	91	6	100
Snelheid van onderzoek	0	9	82	10	100
Prijs-kwaliteitverhouding	2	30	63	5	100

4.4 Samenvatting

Middels een telefonische enquête is voor 313 bedrijven van de 1044 voucheraanvragers informatie verkregen over de verstrekking van opdrachten aan kennisinstellingen. Deze 313 bedrijven zijn een goede afspiegeling van de 1044 voucheraanvragers. Een uitzondering is de bedrijfsomvang die voor deelnemers aan de enquête iets kleiner is dan bij de totale populatie van aanvragers. Het is zeer aannemelijk dat dit verschil op toeval berust, en niet het gevolg van een selectieve beslissing is om wel of niet deel te nemen aan de enquête. Er is zodoende geen aanleiding om te veronderstellen dat de analyseresultaten gebaseerd op de 313 enquêtes niet geldig zijn voor de totale populatie van voucheraanvragers.

Van de 313 deelnemers aan de enquête hebben 142 één of meerdere opdrachten gegeven aan een kennisinstelling, resulterend in een totaal aantal van 158 geregistreerde opdrachten. Van de 71 voucherwinnaars die deelnamen aan de enquête, hebben er 66 in totaal 76 opdrachten verstrekt (48 procent van alle gerapporteerde opdrachten). De bedrijven die aangaven geen kennisopdracht te hebben verstrekt, geven hiervoor als verklaring de prijs als een belemmerende factor te ervaren. Van de bedrijven met voucher is eenderde niet tevreden over de prijs/kwaliteitsverhouding.

5 Analyse

5.1 Inleiding

De innovatievouchers zijn volledig willekeurig, middels een loterij, verdeeld over de 1044 onderneming die een aanvraag op de eerste dag van de aanvraagperiode hebben ingediend. Deze willekeurige toewijzing van de innovatievouchers zorgt ervoor dat het verschil in innovatiegedrag tussen winnaars en verliezers puur het oorzakelijke gevolg is van de innovatievoucher. Er zijn naar verwachting geen andere factoren (geobserveerd en niet geobserveerd), behalve het winnen van een voucher, die een verklaring kunnen geven voor het verschil in innovatiegedrag tussen winnaars en verliezers.

De opzet van de innovatievoucher middels verloting vormt hierdoor een gecontroleerd natuurlijk experiment, met een experimentele groep (winnaars) en een controlegroep (verliezers), waarbij het effect van de 'behandeling' (innovatievoucher) geschat wordt als het verschil tussen de experimentele groep en de controle groep (Cornet en Webbink, 2004). Deze methodologie voor het onderzoeken van een invoering van een beleidsinstrument is vergelijkbaar met een medisch experiment waar patiënten ook willekeurig toegewezen worden aan een experimentele groep (met behandeling) of aan een controle groep (zonder behandeling).

De enquête zoals besproken in het vorige hoofdstuk biedt twee typen van informatie over het gedrag van ondernemingen omtrent kennisopdrachten. We kunnen feitelijke opdrachtverlening (werkelijk gedrag) en gerapporteerde meningen (hypothetisch gedrag) onderscheiden. De feitelijke opdrachtverlening is samengesteld op basis van de opgegeven opdrachten en biedt in het algemeen meer zekerheid voor een effectschatting dan de gerapporteerde meningen. Deze meningen zijn antwoorden op stellingen over een hypothetische situatie, welk kan verschillen van het werkelijk gedrag in die situatie. Beide informatiebronnen worden complementair aan elkaar gebruikt om antwoord te geven op de drie deelonderzoeksvragen, effect op aantal opdrachten, effect op omvang van opdrachten, en tijdsplanning van opdrachten.

5.2 Analyse op basis van feitelijke opdrachtverlening

5.2.1 Effect op aantal opdrachten

Op basis van de opgegeven opdrachten kan onderzocht worden wat het effect is van de innovatievoucher op het wel of niet verstrekken van een opdracht (kans op verstrekken). Naar verwachting zal de innovatievoucher een positief effect hebben op het aantal opdrachten aangezien de voucher de kosten van de kennisopdracht subsidieert. De investering van de ondernemer richt zich vooral op de tijd benodigd voor het bedenken en plaatsen van de opdracht.

Van de 71 voucherwinnaars hebben er 62 een opdracht gegeven gedurende de voucherperiode (zie Tabel 5.1). Dit betekent dat uiteindelijk 9 winnaars de voucher niet gebruikt hebben in de periode die er voor bestemd was. Het niet gebruik maken van de voucher impliceert geen kosten voor de overheid, maar ook dat een andere onderneming meer profijt had kunnen hebben van de voucher door de voucher wél te gebruiken.

Tabel 5.1 Opdrachtverlening periode 1 oktober t/m 31 december (voucherperiode)

Groep	Aantal opdrachten
Totaal aantal ondernemingen (313)	82
Voucherwinnaars (71)	62
Voucherverliezers (242)	20

Het bepalen van de kans op een opdracht kan geformaliseerd worden door gebruik te maken van een econometrisch model. Toepassing van zo'n model biedt tevens de mogelijkheid om te corrigeren voor waargenomen heterogeniteit, indien deze bestaat. Daarnaast geeft zo'n model snel inzicht in de betrouwbaarheid van de effectschatting van de innovatievoucher door het melden van standaardfouten.

Voor het bepalen van het effect van de voucher wordt gebruik gemaakt van het lineaire kansmodel, waarvan parameter schattingen gemakkelijk te interpreteren zijn als de bijdrage in de kans op het verstrekken van een opdracht.¹² Vanwege de loting van de vouchers zijn er geen theoretische gronden om controlevariabelen op te nemen. Paragraaf 4.3.1 liet zien dat er ook geen empirische gronden zijn; de kenmerken van winnaars en verliezers verschillen niet systematisch.

In Tabel 5.2 staan de schattingen voor het lineaire kans model op basis van bovenstaande gegevens. De constante geeft aan dat de verliezers een kans op het geven van een opdracht van acht procent kennen. Deze kans vertaalt zich in de kans dat een MKB-er in het algemeen een opdracht zal verstrekken. De effectschatting geeft aan dat de kans op het verstrekken van een opdracht toeneemt met 79 procent punt voor voucherwinnaars tot 87 procent. De onzekerheid omtrent de effectschatting is zeer klein wat een betrouwbaarheidsinterval oplevert van 71 tot 87 procent punt voor het effect van de innovatievoucher.¹³ Indien het model toch uitgebreid wordt

¹² Een kanttekening dient geplaatst te worden bij het gebruik van dit type model voor het verklaren van een binaire beslissing. Het lineaire kansmodel zal een zuivere schatting leveren van het effect maar geen efficiënte, waardoor de betrouwbaarheid omtrent de schatting afneemt. Indien de effectschatting duidelijk significant is, is dit punt niet van belang. Echter een alternatief model is een binair reactie model, waarvan het logit- en probit-model de meest toegepaste zijn. Dit model geeft zowel een zuivere als een efficiënte schatting van het effect van de voucher. Echter dit model heeft als nadeel dat parameter interpretatie niet voor de hand liggend is.

¹³ Door het gebruik van het lineaire kans model met enkel een indicator voor voucherwinnaar, zijn deze schattingen gelijk aan de theoretische afleidingen van de kans op een opdracht.

met enkele controlevariabelen wordt dezelfde effectschatting gevonden. Verder blijkt geen van deze controlevariabelen significant van invloed te zijn. Hetgeen een eerder genoemde conclusie ondersteunt dat noch theoretische, noch empirische gronden vragen voor de opname van controlevariabelen.

Tabel 5.2 Effect schatting lineair kansmodel

	Schatting	Standaardfout	P-waarde
Constante	0,08	0,02	0,00
Effect innovatievoucher	0,79	0,04	0,00
R ²	0,57		
N	313		

Deze bevindingen duiden erop dat gedurende de voucherperiode een voucherwinnaar met 90 procent kans een opdracht zal verstrekken, oftewel dat negen uit de tien vouchers gebruikt worden en één voucher niet. Echter zo'n tien procent had ook een opdracht gegeven indien deze niet ingeloot was voor een voucher (kans op opdracht voor verliezers). Dit geeft aan dat één van de negen vouchers die leiden tot een opdracht, gebruikt wordt voor een opdracht die anders ook verstrekt zou zijn. Hiermee komt de additionaliteit van de innovatievoucher uit op acht van de tien.

Er is echter bekend dat de bestedingsregels van de voucher niet strikt zijn gehandhaafd. Dit betekent concreet dat een beperkte overschrijding van de uiterste datum van opdrachtverstrekking (31 december 2004) is toegestaan. Drie voucheropdrachten blijken na deze datum verstrekt te zijn. Het gebruik van een ruimere periode (tot 29 mei 2005) voor opdrachtverstrekking in de analyse levert echter een gelijke additionaliteitschatting van acht uit de tien.

5.2.2 Effect op omvang opdrachten

Tabel 5.3 geeft een overzicht van de omvang van de opdrachten aan kennisinstellingen uitgesplitst naar winnaars en verliezers voor de 'voucherperiode'. Het eerste dat opvalt, is dat vooral de voucherwinnaars melding maken van de omvang van de opdracht. Voor de winnaars is van 62 van de 64 opdrachten de omvang bekend, bij de voucherverliezers slechts van 1 van de 20 opdrachten. De ondernemer heeft blijkbaar meer kennis paraat omtrent de omvang van de voucheropdrachten dan over de omvang van niet-voucheropdrachten, of is meer bereid hierover in het interview te rapporteren.

Tabel 5.3 Opgegeven omvang opdrachten uit periode 1 oktober t/m 31 december 2004 (voucherperiode)

	Voucherwinnaar	Voucherverliezer
Aantal opdrachten	62	20
Opdrachten waarvoor bedrag opgegeven	61	1
€ 0	2	
€ 7500	44	1
€ 8500	1	
€ 10000	2	
€ 12000	1	
€ 12500	3	
€ 15000	5 ^a	
€ 20000	2	
€ 40000	1	

^a 2x TU Eindhoven, 1x TU Delft, 2x TNO.

Het blijkt dat het merendeel van de winnaars van een voucher (72 procent) een opdracht verleent gelijk aan de voucherwaarde van 7500 euro. Een groot gedeelte van de voucherwinnaars gebruikt derhalve geen eigen middelen voor het beantwoorden van hun kennisvraag. Daarnaast geven vijf winnaars een opdracht van een bedrag gelijk aan 15 000 euro. Drie van deze vijf opdrachten blijken gegeven te zijn aan een technische universiteit die aangekondigd hadden het bedrag van de voucher te verdubbelen. De ondernemer heeft voor zo'n opdracht zodoende ook alleen de voucher gebruikt en geen eigen middelen ingezet. Dit betekent dat voor 76 procent van de voucheropdrachten geen eigen bijdrage door de MKB-er heeft plaatsgevonden. Onderzoek van het Ministerie van Economische Zaken op basis van de declaraties van alle vouchers toont een vergelijkbaar resultaat wat betreft de (afwezigheid van een) eigen bijdrage van MKB-ers aan opdrachten verstrekt met een voucher (zie Ministerie Economische Zaken, 2005c).

Het effect van de innovatievoucher op de omvang van opdrachten is echter niet kwantitatief aan te tonen gezien de beperkte informatie omtrent de omvang van opdrachten van vooral verliezers van een voucher.

5.2.3 Tijdsplanning van opdrachten

Door de invoering van de voucher kunnen ondernemingen de tijdsplanning van opdrachtverlening veranderd hebben. Opdrachten kunnen verlaat of vervroegd worden om zodoende van de mogelijkheid van de voucher gebruik te kunnen maken. Zo'n verschuiving kan een vertekening van de effectschatting geven.

Voor het bepalen van het effect op de tijdsplanning kan gekeken worden naar de opdrachtverlening in de verschillende perioden. Echter het aantal opdrachten bekend in andere perioden is beperkt. Dit maakt een sterk tijdseffect minder aannemelijk, want er zijn amper

opdrachten die verschoven kunnen worden in de tijd. Daarnaast bleek tijdens de interviews dat ondernemers moeite hadden om opdrachten en bijbehorende tijdsperioden te herinneren, vooral bij opdrachten die in het verleden zijn uitgevoerd.

Tabel 5.4 toont de informatie die bekend is over opdrachtverlening buiten de voucherperiode om. Op het eerste oog kan geen tijdseffect gedistilleerd worden uit deze tabel en is er onvoldoende informatie verkregen om een kwantitatieve analyse van dit effect uit te voeren.

Tabel 5.4 Opdrachtverlening per periode

	Periode				
	1 < 1 jan 2004	2 1 jan 2004 - 30 sep 2004	3 ^a 1 okt 2004 - 31 dec 2004	4 1 jan 2005 - 30 apr 2005	5 > 1 mei 2005
Aantallen					
Opdrachtverstrekkers <i>in periode</i>	23	12	82	22	15
Winnaars	4	3	62	3	4
Verliezers	19	9	20	19	11
Opdrachtverstrekkers <i>per maand in periode</i>	.	1	27	6	.
Winnaars	.	0,3	21	0,8	.
Verliezers	.	1	7	5	.
Percentages					
% Deelnemers dat een opdracht verstrekt <i>in periode</i> ^b	7	4	26	7	5
Winnaars	5	4	87	4	5
Verliezers	8	4	8	8	5
% Deelnemers dat een opdracht verstrekt <i>per maand in periode</i> ^c	.	0,4	11	2	.
Winnaars	.	0,5	29	1,1	.
Verliezers	.	0,4	2,8	2,0	.

Bron: eigen calculatie op basis van enquête uitkomsten.

^a Voucherperiode.

^b Voorbeeld berekening percentage voor periode 2: voucherdeelnemers = 23 uit de 313, winnaars = 4 uit de 71, verliezers = 19 uit de 242.

^c Deze indicator wordt berekend door het aantal opdrachtverstrekkers per maand in een bepaalde periode te delen door het totaal aantal ondernemingen. Voorbeeld berekening percentage voor periode 2: voucherdeelnemers = 1 / 313, winnaars = 0,3 / 71, verliezers = 1 / 242.

5.3 Analyse met behulp van opgegeven meningen

Zoals eerder aangegeven bestaat de tweede informatiebron uit antwoorden op stellingen over het gedrag indien de voucher niet of juist wel verkregen was. In Tabel 5.5 staan de frequenties van antwoorden op deze stellingen voor de winnaars van een voucher en de verliezers. De ondernemingen die niet volledig op de stellingen hebben geantwoord (19 ondernemingen), werden niet meegenomen voor het berekenen van deze frequenties. Wat betreft de voucherwinnaars worden alleen die ondernemingen gebruikt die een opdracht hebben gegeven (87 procent van de voucherwinnaars).

Tabel 5.5 **Frequenties van antwoorden op stellingen over gedrag indien de ondernemer de voucher wel of juist niet verkregen had**

	Winnaar		Verliezer		
Opdracht verstrekt voucherperiode	Ja	Nee	Ja		Totaal
Aantal bedrijven	62	207	20		227
	%	%	%		%
Aantal opdrachten					
Ja, een of meer opdrachten extra	3	87	85		86
Ja, een of meer opdrachten minder	76	1	5		2
Nee, aantal opdrachten ongewijzigd	21	12	10		12
Omvang van opdracht					
Ja, groter	6	17	40		19
Ja, kleiner	13	0	0		0
Nee, omvang ongewijzigd	81	83	60		81
Timing van opdracht					
Ja, eerder	2	11	5		10
Ja, later	32	1	0		1
Nee, timing onveranderd	66	88	95		89
Ander effect^a					
Nee	82	97	100		97
Ja	18	3	0		3

^a De 'andere' effecten die aangegeven zijn door winnaars van een voucher, vallen te verdelen in twee categorieën. De eerste categorie tijdsdruk, de ondernemer zou meer tijd hebben genomen om een kennisinstelling te vinden door meer informatie en offertes te verzamelen. De tweede categorie kwaliteit, het onderzoek zou zonder voucher minder diepgaand geweest zijn.

5.3.1 Effect op aantal opdrachten

Van de voucherwinnaars geeft 76 procent aan minder opdrachten te hebben gegeven indien zij de voucher niet gekregen hadden en van de verliezers geeft 86 procent aan meer opdrachten te hebben gegeven indien zij de voucher wel hadden gekregen. Deze schattingen van het effect van de voucher op het aantal opdrachten komen goed overeen met de schatting van 79 procent bepaald met behulp van de gerapporteerde feitelijke opdrachtverlening uit de vorige paragraaf.

Een indicatie voor de kans dat een bedrijf ongeacht de voucher een opdracht verstrekt, kan verkregen worden uit het aantal bedrijven dat aangeeft dat het verstrekken van de opdracht niet beïnvloed is door de voucher. Van de winnaars geeft 21 procent aan dat dit zo is en van de verliezers 12 procent, zie Tabel 5.5. Echter voor deze groep winnaars is het van belang om te controleren of de opdracht ook inderdaad in de voucherperiode zou zijn verstrekt. Er kan namelijk een overschatting van de kans op opdrachtverstrekking optreden indien opdrachten worden meegeteld die eigenlijk in een andere periode dan de voucherperiode gepland waren of anders niet hadden plaatsgevonden.

In Tabel 5.6 staat een opsplitsing van de 13 winnaars die aangeven dat het aantal opdrachten niet beïnvloed is door de voucher, naar de antwoorden op de stelling omtrent tijdsplanning van de opdracht. Het blijkt dat slechts 5 van deze 13 winnaars de opdracht in de voucherperiode zou verstrekken. Daarmee komt de schatting voor de kans op opdrachtverstrekking, ongeacht de voucher, voor de winnaars op 8 procent (5 van de 62 bedrijven met voucher). De 8 procent van de winnaars alsmede de 12 procent van de verliezers komen goed overeen met de schatting van 8 procent verkregen met behulp van de feitelijke opdrachtverlening uit de vorige paragraaf.

Tabel 5.6 Opsplitsing an antwoorden op tijdsplanning van 13 winnaars voucher (21 procent) die aangaven dat het aantal opdrachten niet beïnvloed is door de voucher

	Aantal
Stelling tijdsplanning opdrachten indien voucher niet gekregen	
Ja, eerder	1
Ja, later	7
Nee, timing onveranderd	5

5.3.2 Effect op omvang opdrachten

Het merendeel van de bedrijven geeft aan dat het wel of niet winnen van de voucher de omvang van de opdracht niet beïnvloed heeft (81 procent). Een verklaring hiervoor kan zijn dat de omvang van de opdracht afgestemd is op de voucherwaarde. Deze verklaring is in lijn met de bevinding dat het merendeel van de opdrachten de omvang van de voucher heeft (bijna 80 procent). Gegeven het hoge aantal bedrijven (zowel winnaars als verliezers) dat aangeeft dat de omvang van de opdracht niet beïnvloed is door de voucher, zijn er geen aanwijzingen dat er een effect van de innovatievoucher op de omvang van opdrachten is.

5.3.3 Timing opdrachten

Een tijdseffect kan blijken uit de antwoorden van bedrijven op de stelling of het tijdstip van opdrachtverstrekking beïnvloedt is door de voucher. Voor de verliezers van de voucher zien we dat zo'n 90 procent aangeeft niet beïnvloed te zijn door de voucher wat betreft de tijdsplanning van de opdracht en 10 procent wel. Van de voucherwinnaars geeft 32 procent aan dat de opdracht later verstrekt zou zijn indien zij geen voucher zouden hebben gekregen. Het is van

belang om dit ‘later’ uitvoeren van opdrachten door voucherwinnaars uit te splitsen naar concreetheid van uitvoering, om een overschatting van het tijdseffect te voorkomen. ‘Later’ kan namelijk betekenen op de korte termijn (concreet plan) of meer langere termijn (minder concreet plan, ooit). In dit laatste geval kan er zelfs sprake van zijn dat de opdracht helemaal niet verstrekt wordt.

Het ‘zuivere tijdseffect’ wordt nu gedefinieerd als concrete opdrachten die door de voucher op een ander tijdstip zijn verstrekt. Concreetheid van de opdracht kan afgeleid worden uit de antwoorden op de stelling dat het aantal opdrachten niet beïnvloed is door de voucher. De opsplitsing van de 32 procent voucherwinnaars die ‘later’ aangaven als tijdstip voor uitvoering van de opdracht, aan de hand van de opgave over het aantal opdrachten, laat zien dat er sprake kan zijn van een zuiver tijdseffect voor 7 bedrijven, zie Tabel 5.7. Dit komt neer op 11 procent van de voucherwinnaars (7 van de 62). Deze waarde komt goed overeen met de 10 procent van de verliezers en beide percentages geven zodoende een indicatie voor een klein tijdseffect.

Tabel 5.7 20 winnaars voucher (32 procent) die aangaven de opdracht later te doen

	Aantal
Stelling aantal opdrachten indien voucher niet gekregen	
Ja, een of meer opdrachten extra	0
Ja, een of meer opdrachten minder	13
Nee, aantal opdrachten ongewijzigd	7

5.4 Samenvatting

Voor onderzoek naar de effectiviteit van de innovatievoucher worden twee bronnen van informatie gebruikt, de feitelijke opdrachtverlening en antwoorden op stellingen. Op basis van beide bronnen worden gelijke resultaten gevonden wat betreft de additionaliteit van de voucher, welk geschat is op acht uit de tien. Eén voucher wordt niet gebruikt en de andere voucher wordt gebruikt voor een opdracht die anders ook had plaatsgevonden. Op basis van antwoorden op stellingen zijn er geen aanwijzingen voor een effect van de voucher op de omvang van kennisopdrachten. Deze antwoorden geven wel enkele aanwijzingen voor een gering tijdseffect, in die zin dat een beperkt aantal opdrachten in de tijd naar voren is gehaald.

6 Conclusies

Centrale conclusie van het onderzoek

De innovatievoucher zet MKB-ers aan tot veel extra opdrachten aan kennisinstellingen. Van elke tien beschikbaar gestelde innovatievouchers worden er acht gebruikt voor opdrachten die zonder voucher niet zouden zijn verleend, wordt er één gebruikt voor een opdracht die zonder voucher ook zou zijn verleend, en wordt één voucher niet gebruikt. Er zijn enkele aanwijzingen dat een beperkt deel van de acht extra opdrachten niet zozeer een extra opdracht betreft, als wel een opdracht die in de toekomst toch al zou zijn verleend maar die vanwege de voucher in de tijd naar voren is gehaald.

Voor een totaalbeeld van het voucherprogramma dient naast deze centrale conclusie over de effectiviteit (output) van de voucher echter ook de toegevoegde waarde van contacten met kennisinstellingen voor de MKB-er en voor de maatschappij als geheel (outcome) in ogenschouw te worden genomen. Als blijkt dat MKB-bedrijven op eigen kosten vervolgoopdrachten plaatsen, of als blijkt dat zulke ondernemingen door een extra opdracht meer innoveren, dan is die toegevoegde waarde aannemelijk. Het is echter nog te vroeg om deze twee indicatoren te kunnen observeren; vervolgonderzoek over een of twee jaar is zinvol. Een zekere toegevoegde waarde kan ook gegarandeerd worden door bij de voucher een eigen bijdrage van de MKB-er te verlangen. Dat stimuleert ondernemers om zich alleen aan te melden voor een voucher wanneer hun bedrijf ook zelf een duidelijk belang bij de kennisuitwisseling heeft (efficiëntie).

Vijf conclusies ten aanzien van het evaluatieproces

Uit het onderzoek volgen ook conclusies ten aanzien van het evaluatiedeel van het beleidsproces.

- Een doordachte vormgeving van het beleid - in dit geval de willekeurige toekenning van de innovatievouchers door loting - biedt een goed uitgangspunt om achteraf overtuigende kennis van het oorzakelijk verband tussen beleid en uitkomst te verkrijgen.
- Ten tweede geeft de studie aan hoe belangrijk een goede dataverzameling is onder zowel de gebruikers van het beleid als bedrijven die er niet van kunnen profiteren. Zonder gegevens over de controlegroep van niet-gebruikers is het zeer moeilijk overtuigende evidentie voor effectiviteit te vinden. Zonder duidelijke, concrete vragen en begrippen is de respons onder geënquêteerde MKB-ers laag en zijn antwoorden lastig te interpreteren.
- Ten derde maakt de studie duidelijk dat effecten die op langere termijn spelen ook pas op langere termijn gevonden kunnen worden. Zo kan inzicht in de persistentie van het effect van de innovatievoucher op de opdrachtverlening van MKB-ers aan kennisinstellingen pas verkregen

worden door MKB-ers met voucher en MKB-ers zonder voucher over enige tijd opnieuw te bevragen.

- Ten vierde bespreekt deze studie de mogelijkheid dat ondanks de experimentele setting het beleidsinstrument het innovatieve gedrag van bedrijven zonder voucher ook zou kunnen beïnvloeden. Alleen al deelname aan de voucherprocedure zou een MKB-er kunnen stimuleren om nader contact te zoeken met een kennisinstelling. Dit impliceert een mogelijke onderschatting van de effectiviteit.
- Tot slot bieden de tweede en derde ronde van de ‘pilot innovatievouchers’ de mogelijkheid om met een soortgelijke analyse de kennis over de effectiviteit van het instrument te versterken. Niet alleen bij wijze van replicatie van dit onderzoek, maar ook omdat de vormgeving van het instrument net even anders is dan in de eerste ronde, en analyse daarom kennis verschaft over de effectiviteit afhankelijk van de precieze vormgeving.

Literatuur

Aghion, P., en P. Howitt, 1998, *Endogenous growth theory*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid, 2005, Innovatie zonder inventie: kennisbenutting in het MKB, AWT-advies 64.

Canton, E., D. Lanser, J. Noailly, M. Rensman, en J. van de Ven, 2005, Crossing Borders: when science meets industry, CPB Document, nog te verschijnen.

Cohen, W.M., and D.A. Levinthal, 1989, 'Innovation and learning: The two faces of R&D', *The Economic Journal*, vol. 99, pag. 569-596.

Cornet, M en D. Webbink, 2004, Lerend beleid, het versterken van beleid door experimenteren en evalueren, CPB Document 48.

Cornet, M. en J. van de Ven, 2004, De markt voor nieuwe technologie, in B. Jacobs en J.J.M. Theeuwes, red., *Innovatie in Nederland: de markt draait en de overheid faalt*, Preadviezen van de Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde 2004, KVS, Amsterdam.

David, P.A., B.H. Hall en A.A. Toole, 2000, Public R&D a complement of substitute for private R&D? A review of the econometric evidence, *Research Policy*, vol. 29, nr. 4-5, pag. 497-529.

Dasgupta, P., en P.A. David, 1994, Towards a new economics of science, *Research Policy*, vol. 23, pag. 487-521.

IBO Technologiebeleid (werkgroep), 2002, Samenwerken en stroomlijnen: opties voor een effectief innovatiebeleid; eindrapportage IBO technologiebeleid, Ministerie van Economische Zaken. <http://www.ez.nl>.

Innovatieplatform, 2004, Mkb-innovatievouchers: voorstel ter introductie van innovatievouchers of innovatiebonnen in het MKB, <http://www.innovatieplatform.nl>

Krueger, A.B., 1999, Experimental estimates of education production functions, *Quarterly Journal of Economics*, vol. 114, nr. 2, pag. 497-532.

Ministerie van Economische Zaken, 2003, Innovatiebrief In actie voor innovatie: de Nederlandse kenniseconomie naar de Europese top, <http://www.ez.nl>.

Ministerie van Economische Zaken, 2004a, Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004, *Staatscourant*177, 15 september 2005.

Ministerie van Economische Zaken, 2004b, Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004, *Staatscourant*177, 15 september 2005.

Ministerie van Economische Zaken, 2005a, Sterke basis voor topprestaties: vernieuwde EZ-instrumenten voor ondernemers, notitie, <http://www.ez.nl>.

Ministerie van Economische Zaken, 2005b, Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2005, *Staatscourant* 44, 3 maart 2005.

Ministerie van Economische Zaken, 2005c, Monitoring Innovatievouchers 2004, nog te verschijnen.

Rensman, M., 2004, Eenheid of verscheidenheid in onderzoeksagenda's? Over de bèta-gerichte R&D specialisatiepatronen van wetenschap en bedrijven in Nederland, CPB Document 74.

Appendix A: Subsidieregeling innovatievouchers 2004

- Pagina 1 (Ministerie van Economische Zaken, 2004a)

EZ

Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004

Regeling van de Minister van Economische Zaken van 5 september 2004, nr. WJZ 4055845, tot verstrekking van subsidies aan kennisinstellingen voor het beantwoorden van kennisvragen van ondernemers (Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004)

De Minister van Economische Zaken, Gelet op artikel 3 van de Kaderwet EZ-subsidies;

Besluit:

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 1

In deze regeling wordt verstaan onder:
a. minister: de Minister van Economische Zaken;
b. ondernemer: een natuurlijke persoon of rechtspersoon, niet zijnde een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, die een onderneming in stand houdt;
c. kennisinstelling: een universiteit, hogeschool of onderzoeksinstelling;
d. universiteit: een onder a of b van de bijlage van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek genoemde instelling voor hoger onderwijs;
e. hogeschool: een onder c, f of g van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek genoemde instelling voor hoger onderwijs;
f. onderzoeksinstelling: een in de bij deze regeling behorende bijlage 1 vermelde instelling;
g. kennisoverdrachtsproject: een door een kennisinstelling verrichte activiteit, bestaande uit het, al dan niet op basis van te verrichten nader onderzoek, beantwoorden van een toepassingsgerichte kennisvraag van een ondernemer of een aantal ondernemers gezamenlijk, uitgaande van voor de ondernemer nieuwe technologie of technologische kennis met betrekking tot producten, processen of diensten;
h. innovatievoucher: een door de minister aan een ondernemer afgegeven document, dat deze ondernemer kan inleveren bij een kennisinstelling ten behoeve van de uitvoering van een kennisoverdrachtsproject.

Artikel 2

1. De minister verstrekt op aanvraag een subsidie aan een kennisinstelling die voor eigen rekening en risico een kennisoverdrachtsproject heeft uitgevoerd en in verband daarmee een of meer geldige innovatievouchers overlegt.

2. Geen subsidie wordt verstrekt voor een kennisoverdrachtsproject in verband waarmee de ondernemer en de kennisinstelling reeds voor de afgiftedatum van het innovatievoucher verplichtingen jegens elkaar zijn aangegaan.

Artikel 3

De subsidie bedraagt het bedrag van de door de kennisinstelling voor het kennisoverdrachtsproject gemaakte kosten, maar niet meer dan € 7 500 per innovatievoucher en niet meer dan € 75 000 in totaal.

Artikel 4

Het subsidieplafond voor het in 2004 en 2005 verstrekken van subsidies bedraagt € 750 000.

§ 2. Aanvraag en beslissing op de aanvraag

Artikel 5

1. Een aanvraag om subsidie wordt na afloop van het kennisoverdrachtsproject ingediend met gebruikmaking van een formulier, overeenkomstig het model dat is opgenomen in de bij deze regeling behorende bijlage 2.
2. De aanvraag moet uiterlijk op 29 april 2005 zijn ontvangen.
3. De aanvraag gaat vergezeld van:
a. de innovatievouchers die ten behoeve van de uitvoering van het kennisoverdrachtsproject zijn ingeleverd;
b. een beschrijving van het kennisoverdrachtsproject; alsmede van andere bescheiden, overeenkomstig hetgeen in het formulier is vermeld.

Artikel 6

De minister geeft een beschikking, inhoudende de subsidievestiging, binnen dertien weken na ontvangst van de aanvraag.

Artikel 7

1. De minister beslist afwijzend op een aanvraag indien de aanvraag niet voldoet aan deze regeling.
2. De minister verdeelt het beschikbare bedrag in de volgorde van ontvangst van de aanvragen, met dien verstande dat indien een aanvrager niet heeft voldaan aan enig wettelijk voorschrift voor het in behandeling nemen van de aanvraag en met toepassing van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, de dag waarop de aanvraag voldoet aan de wettelijke voorschriften met betrekking tot de verdeling als datum van ontvangst geldt.

Artikel 8

De minister kan bij de subsidievestiging verplichtingen opleggen met betrekking tot het verlenen van medewerking door de subsidie-ontvanger aan een evaluatie van de toepassing van deze regeling.

§ 3. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 9

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Artikel 10

Deze regeling wordt aangehaald als: Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst met uitzondering van bijlage 2, die ter inzage wordt gelegd bij SenterNovem, Juliana van Stolberglaan 3 te Den Haag.

Den Haag, 5 september 2004.

De Minister van Economische Zaken,
L.J. Brinkhorst.

Bijlage 1

Onderzoeksinstellingen als bedoeld in artikel 1, onder f, van deze regeling zijn:
– de Stichting Energieonderzoek Centrum Nederland;
– de Stichting Grondmechanica Delft;
– de Stichting Maritiem Research Instituut Nederland;
– de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium;
– de Stichting Waterloopkundig Laboratorium;
– de Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek;
– de Stichting Dutch Polymer Institute;
– de Stichting Netherlands Institute for Metals Research;
– de Stichting Top-Instituut Voedselwetenschappen;
– de Stichting Telematica-Instituut;
– de Nederlandse organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek TNO;
– onder de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek ressorterende rechtspersoonlijkheid bezittende onderzoekorganisaties die zijn aangewezen in het Reglement NWO 1998;
– de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

- Pagina 2 (Ministerie van Economische Zaken, 2004a)

Toelichting

Algemeen

Achtergrond en inbedding

Zoals ook in de Innovatiebrief van 2 oktober 2003 (Kamerstukken II 2003–2004, 27406, nr. 4) is aangegeven maakt het midden- en kleinbedrijf (MKB) lang niet genoeg gebruik van kennis die anderen op de plank hebben liggen. Dit terwijl bestaande kennis juist een belangrijke rol kan spelen bij het ontwikkelen van nieuwe producten, processen of diensten. De kennisuitwisseling tussen mkb-ondernemingen en kennisinstellingen verloopt in Nederland niet optimaal.

Het Innovatieplatform heeft daartoe het voorstel gedaan om ter stimulering van kennisoverdracht en -gebruik een innovatievoucher te introduceren. Met deze subsidieregeling en de Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004 wordt hieraan uitvoering gegeven.

Met de innovatievoucher wordt de ondernemer in staat gesteld op eenvoudige wijze bij een publieke kennisinstelling naar keuze (universiteiten, hogescholen, andere publieke kennisinstellingen, zoals aangegeven in bijlage 1 bij deze regeling) kennis 'in te kopen' en onderzoeksvragen uit te zetten. Innovatievouchers verkorten de time-to-market van kennis. Het hoofddoel van de introductie van innovatievouchers is dan ook dat mkb-ondernemingen kennismaken met kennisaanbieders (drempel verlagen).

De innovatievoucher past in de door het kabinet uitgezette lijn van het dynamiseren van de kennisketen. De voucher draagt bij aan het versterken van de vraagkant, het stimuleren van directe verbindingen en het meer vraaggestuurd laten opereren van de kennisaanbieders.

Pilot

Deze regeling is een pilotregeling. De bedoeling van deze pilot is om op zo kort mogelijke termijn ervaring op te doen met de werking van de innovatievouchers door het inzetten van 100 innovatievouchers met een maximale waarde van € 7 500. Op basis van een evaluatie van de eerste ervaringen met de 100 innovatievouchers die in deze pilot worden ingezet zal besluitvorming over de verdere inzet van het instrument van de innovatievouchers plaatsvinden.

Systematiek

Mkb-ondernemers kunnen bij de Minister van Economische Zaken (p/a SenterNovem) innovatievouchers aanvragen. De ondernemer kan vervolgens een vraag stellen aan een publieke kennisinstelling en daarbij de innovatievoucher inleveren. Deze voucher is ten hoogste € 7 500 waard. De kennisinstelling vraagt vervolgens na de beantwoording van de vraag van de ondernemer (het kennisoverdrachtsproject) en onder inle-

vering van de innovatievouchers bij de minister (p/a SenterNovem) subsidie aan voor de gemaakte kosten die gepaard gaan met de beantwoording van de kennisvraag, tot een maximum van € 7 500 per innovatievoucher.

Deze systematiek is juridisch vertaald door:

1. Een regeling tot verstrekking van subsidies aan kennisinstellingen voor het beantwoorden van kennisvragen van ondernemers die een voucher hebben ingeleverd (deze regeling).

2. Een beleidsregel over de manier waarop de innovatievouchers kunnen worden aangevraagd en verdeeld. De beleidsregel richt zich tot de mkb-ondernemers. (Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004).

Deze regeling richt zich derhalve op de kennisinstellingen die voor een mkb-ondernemer een kennisoverdrachtsproject hebben uitgevoerd waarvoor een voucher is ingeleverd.

Het gaat er primair om bedrijven die concrete kennisvragen hebben, maar die nog niet eerder aan een kennisinstelling voorlegden, te stimuleren dit nu wel te doen.

Subsidie kan ook worden verkregen voor een project waarbij ondernemers een aantal vouchers hebben 'gebundeld'. Dat wil zeggen dat deze ondernemers gezamenlijk een vraag stellen, waarbij ze de aan hen verstrekte vouchers gezamenlijk inleveren bij een kennisinstelling (zie ook de toelichting op artikel 3). Er worden op dit moment nog geen nadere voorwaarden aan de bundeling gesteld. De pilot dient meer zicht te geven waartoe de gebundelde vouchers worden ingezet en de wijze waarop dit gebeurt.

Innovatievouchers kunnen niet ingezet worden voor al lopende projecten bij de desbetreffende kennisinstelling (zie artikel 2, tweede lid). Er is dan immers geen sprake meer van stimulerende werking van de vouchers.

De kennisinstellingen die op grond van deze pilotregeling subsidie kunnen aanvragen zijn publieke kennisinstellingen. Het zijn met name de publieke kennisaanbieders die niet gewend zijn om marktconform te opereren. De kenniskloof met mkb-ondernemingen is hier over de gehele linie aanwezig.

Deze regeling wordt namens de minister uitgevoerd door SenterNovem.

Artikelsgewijs

Artikel 1

In onderdeel b is een algemene definitie van een ondernemer opgenomen. In de Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004 wordt nader geregeld welke ondernemers in aanmerking komen voor een innovatievoucher. Dit zijn ondernemers die vallen onder de Europese definitie voor kleine en middelgrote ondernemingen. In verband met de

zogenaamde de minimis-verordening zijn ondernemers in een aantal sectoren (o.m. de vervoersector en de productie, verwerking of verhandeling van landbouw-, visserij- en aquacultuurproducten) uitgezonderd. Zij kunnen dus geen innovatievouchers aanvragen. De kennisinstelling die op grond van deze regeling subsidie aanvraagt behoeft niet te controleren of de ondernemer aan deze vereisten voldoet. Indien de ondernemer een origineel innovatievoucher overlegt dat op zijn naam is gesteld, mag de kennisinstelling ervan uitgaan dat aan de mkb- en de de minimis-vereisten is voldaan.

In verband met de omschrijvingen van de onderdelen g en h, kennisoverdrachtsproject respectievelijk innovatievoucher, verwijs ik in eerste instantie naar het algemeen deel van deze toelichting. Uit de definitie van kennisoverdrachtsproject blijkt dat één ondernemer met één kennisvraag naar een kennisinstelling kan gaan, maar dat ook meer ondernemers hun vouchers kunnen inzetten om een kennisinstelling een gezamenlijke vraag te laten beantwoorden. Het aantal vouchers dat op deze manier kan worden 'gebundeld' is gemaximeerd, doordat op grond van artikel 3 het subsidiebedrag per kennisoverdrachtsproject niet hoger kan zijn dan € 75 000 (zie ook de toelichting op artikel 3). Uit de definitie van innovatievoucher blijkt voorts dat alleen de ondernemer op wiens naam een innovatievoucher is gesteld deze voucher kan inleveren bij een kennisinstelling. De vouchers zijn derhalve niet 'verhandelbaar'.

Het gaat bij een kennisoverdrachtsproject om overdracht van voor de ondernemer nieuwe kennis. Het betreft bestaande technologie of technologische kennis met betrekking tot producten, processen of diensten. De vraag van de ondernemer dient toepassingsgericht te zijn, zodat de ondernemer deze kennis kan aanwenden voor vernieuwing van zijn product of proces. Naar gelang de vraag van de ondernemer wordt deze kennis door de kennisinstelling bewerkt om voor de betreffende ondernemer interessant te worden.

Het kan hierbij gaan om bijvoorbeeld de volgende bewerkingen:
– Het oplossen van een kleine technologische vraag van een ondernemer.
– Het in beeld brengen van de oplossingsmogelijkheden van een ingewikkelde technologische vraag.

Artikel 2

Dit artikel bevat, tezamen met de afwijzingsgrond van artikel 7, eerste lid, de criteria voor het verstrekken van subsidie. Centraal staat, dat het moet gaan om een kennisoverdrachtsproject in de zin van deze regeling. Dit impliceert dat moet worden voldaan aan alle van toepassing zijnde definities van artikel 1 en dat een of meer geldige innovatievou-

- Pagina 3 (Ministerie van Economische Zaken, 2004a)

chers zijn overgelegd. Met ‘voor eigen rekening en risico’ wordt bedoeld dat de kennisinstelling de kosten voor het kennisoverdrachtproject in eerste instantie – totdat, na afloop van het kennisoverdrachtproject subsidie wordt aangevraagd en verkregen – zelf draagt. Het is niet de bedoeling een subsidie te verstrekken voor een project dat al langs andere weg wordt gefinancierd. Met een geldig innovatievoucher wordt bedoeld een voucher die op naam gesteld is van de ondernemer die het inlevert bij de kennisinstelling en ten behoeve van wie de kennisvraag wordt beantwoord. Voorts is een innovatievoucher slechts geldig als het in de op de voucher aangegeven periode bij een kennisinstelling is ingeleverd. Indien de kennisinstelling bij de aanvraag om subsidie geen geldig innovatievoucher overlegt, wordt deze aanvraag op grond van artikel 7 van deze regeling afgewezen.

In het tweede lid is als afwijzingsgrond opgenomen dat voor het kennisoverdrachtproject nog geen verplichtingen mogen zijn aangegaan. Dit wil zeggen dat met de subsidieregeling niet al lopende contracten kunnen worden gefinancierd. De innovatievouchers zijn uitdrukkelijk bedoeld om een contact tussen ondernemer en kennisinstelling te stimuleren dat er nog niet is (zie ook het algemeen deel van deze toelichting).

Artikel 3

In beginsel worden alle kosten van de kennisinstelling in verband met het beantwoorden van de kennisvraag van de ondernemer vergoed tot een maximum van € 7 500 per ingeleverde innovatievoucher. Wel bepaalt artikel 4:46, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht dat voor kosten die in redelijkheid niet als noodzakelijk kunnen worden beschouwd geen subsidie wordt verstrekt.

Het kan voorkomen dat de beantwoording van een kennisvraag minder of juist meer kosten met zich mee brengt dan € 7 500. In het eerste geval wordt de subsidie lager vastgesteld dan € 7 500. In het tweede geval wordt de subsidie op het maximum van € 7 500 vastgesteld. De resterende kosten zal de ondernemer dan aan de kennisinstelling moeten vergoeden. Eventueel door de ondernemer verschuldigde BTW valt uitdrukkelijk niet onder de kosten die voor subsidie in aanmerking komen. De ondernemer kan deze BTW ook zelf verrekenen. Een rekenvoorbeeld kan het voorgaande verduidelijken.

De afrekening die de kennisinstelling aan de ondernemer stuurt ziet er in het geval dat de totale kosten hoger zijn bijvoorbeeld als volgt uit:

Gewerkte uren:	90 à € 75	€ 6 750
BTW:	19%	€ 1 282,50
Totale kosten:		€ 8 032,50

De kennisinstelling kan, omdat de subsidiabele kosten € 6 750 bedragen, maximaal dit bedrag aan subsidie aanvragen bij de minister. Het bedrag dat hij bij de mkb-ondernemer in rekening zal brengen is dan het bedrag van de BTW van € 1 282,50.

Omdat op grond van deze pilotregeling en de beleidsregel in eerste instantie slechts 100 innovatievouchers te verdelen zijn, bestaat het risico dat één of enkele grote groepen ondernemers het totale aantal beschikbare vouchers zal verbruiken. Dit zou afbreuk doen aan de beoogde stimulerende werking van het systeem. Zie hieromtrent ook het algemeen deel van deze toelichting. Om dit te voorkomen, en de ‘bundeling’ van innovatievouchers aan een bepaald maximum te binden, is bepaald dat voor een kennisoverdrachtproject ten hoogste € 75 000 subsidie wordt verstrekt.

Artikel 4

Omdat op grond van deze regeling na afloop van het kennisoverdrachtproject – dus na de verstrekking van de innovatievouchers en na het beantwoorden van de kennisvraag – subsidie dient te worden aangevraagd zal het in de praktijk vaak pas in 2005 tot subsidieverstrekking komen. Omdat niet uitgesloten kan worden dat een aantal kennisoverdrachtprojecten nog in de herfst van 2004 tot een afronding komt en dus nog in 2004 subsidie wordt aangevraagd, ziet het subsidieplafond voor deze pilotregeling op zowel 2004 als 2005.

Artikel 5

Essentieel voor het welslagen van de pilot is dat innovatievouchers niet te lang ‘op de plank blijven liggen’ en dat de kennisinstellingen hiermee op betrekkelijk korte termijn aan het werk gaan. Alleen op deze wijze kan voldoende ervaring worden opgedaan die noodzakelijk is voor de besluitvorming omtrent de verdere inzet van het instrument van de innovatievouchers. In de Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004 wordt bepaald dat innovatievouchers nog in 2004 bij een kennisinstelling dienen te worden ingeleverd. De kennisinstellingen kunnen dan vervolgens de hen gestelde vragen beantwoorden om daarna een verzoek om subsidie in te dienen. De aanvraag wordt na afloop van het kennisoverdrachtproject ingediend en betreft dus meteen de vaststelling van de subsidie.

De in het eerste lid bedoelde aanvraagformulieren zijn verkrijgbaar bij Senter-Novem, postbus 93144, 's-Gravenhage of via website www.senter.nl/ innovatievoucher.

Aanvragen kunnen niet per fax of elektronische post worden ingediend.

In het aanvraagformulier wordt vermeld welke bescheiden met het formulier moeten worden meegezonden.

Daaronder zijn in ieder geval de innovatievoucher of de innovatievouchers die ten behoeve van het kennisoverdrachtproject is of zijn ingeleverd. Bij de aanvraag dient de kennisinstelling aan te geven welke prestatie (kennisvraag en antwoord daarop) hij tegen welke kosten voor de mkb-ondernemer heeft geleverd. Ook zal moeten blijken van instemming van de mkb-ondernemer met (het resultaat van) het kennisoverdrachtproject.

Artikel 6

Dit artikel bepaalt de termijn waarbinnen de minister moet hebben besloten op de aanvraag. Als de beschikking niet binnen die termijn kan worden genomen, stelt de minister de aanvrager daarvan in kennis en noemt daarbij een zo kort mogelijke termijn waarbinnen de beschikking wel tegemoet kan worden gezien (artikel 4:14, eerste lid, Awb).

Artikel 7

In dit artikel is bepaald dat de aanvraag wordt afgewezen als niet voldaan is aan de bepalingen van deze regeling. Met name van belang zijn hier de bepalingen van de artikelen 1 en 2. Daarnaast kan ook afwijzend moeten worden beslist op grond van artikel 7 van de Kaderwet EZ-subsidies, indien subsidieverstrekking in strijd zou zijn met ingevolge een verdrag voor de staat geldende verplichtingen.

Het tweede lid geeft een voorschrift over de wijze van verdeling van het subsidieplafond. Die komt neer op ‘wie het eerst komt, het eerst maalt’. Dit betekent dat de minister, beginnend met de eerste aanvraag, subsidies verstrekt totdat het subsidieplafond is bereikt en dat hij aanvragen afwijst voor zover het plafond door het totaal van verleende subsidies zou worden overschreden. Voor deze pilotregeling zal dit hoogstwaarschijnlijk geen problemen opleveren nu het in artikel 4 opgenomen subsidieplafond even hoog is als de totale waarde van de op grond van de Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004 te verstrekken 100 innovatievouchers. Zekerheids-halve is deze bepaling hier toch opgenomen.

Artikel 8

Deze regeling is een pilotregeling. Het is derhalve van groot belang dat hiervan wordt geleerd. Aan de hand van de gegevens en ervaringen tijdens de pilot zullen beslissingen worden genomen omtrent de toekomst. Daarom is in dit artikel de mogelijkheid opgenomen om bij de subsidievaststelling de verplichting op te nemen dat de kennisinstelling meewerkt aan de evaluatie van deze pilotregeling.

De Minister van Economische Zaken, L.J. Brinkhorst.

Appendix B: Beleidsregels innovatievouchers 2004

- Pagina 1 (Ministerie van Economische Zaken, 2004b)

EZ

Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004

Beleidsregel van de Minister van Economische Zaken van 5 september 2004, nr. WJZ 4055851, omtrent de uitvoering van de artikelen 1 en 2 van de Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004 (Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004)

De Minister van Economische Zaken,
Gelet op de artikelen 1 en 2 van de Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004 en artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht;

Besluit:

Artikel 1

1. De minister verstrekt op aanvraag een innovatievoucher aan een ondernemer, die een kleine of middelgrote onderneming in stand houdt in de zin van verordening (EG) nr. 70/2001 van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen (PbEG L 10) en die een kennisoverdrachtsproject als bedoeld in de Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004 wil laten uitvoeren.

2. Per ondernemer kan één innovatievoucher worden verstrekt.

3. Geen innovatievoucher wordt verstrekt aan een ondernemer:

- a. die een onderneming in stand houdt als bedoeld in artikel 1, onder a, van verordening (EG) nr. 69/2001 van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op de de minimis-steun (PbEG L 10);
- b. aan wie door een of meer bestuursorganen in de drie aan de aanvraag voorafgaande jaren reeds € 92 500 of meer aan subsidie is verstrekt zonder goedkeuring van de Commissie van de Europese Gemeenschappen;
- c. die failliet is verklaard, aan wie surséance van betaling is verleend, ten aanzien van wie de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is verklaard, of voor wie een verzoek daartoe bij de rechtbank is ingediend.

Artikel 2

De aanvraag wordt ingediend met gebruikmaking van een formulier, overeenkomstig het model dat is opgenomen in de bij deze beleidsregel behorende bijlage en gaat vergezeld van de bescheiden, overeenkomstig hetgeen in het formulier is vermeld.

Artikel 3

1. In 2004 zijn 100 innovatievouchers beschikbaar.
2. Aanvragen dienen uiterlijk 15 december 2004 te zijn ontvangen door SenterNovem.

3. De minister verdeelt de beschikbare innovatievouchers in de volgorde van ontvangst van de aanvragen, met dien verstande dat indien een aanvrager niet heeft voldaan aan enig voorschrift voor het in behandeling nemen van de aanvraag en met toepassing van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, de dag waarop de aanvraag voldoet aan de voorschriften met betrekking tot de verdeling als datum van ontvangst geldt.

4. Indien honorering van alle aanvragen die op één dag zijn ontvangen ertoe zou leiden dat het beschikbare aantal van 100 innovatievouchers zou worden overschreden, stelt de minister de onderlinge rangschikking van deze aanvragen vast door middel van loting.

Artikel 4

De minister geeft een beschikking binnen vier weken na ontvangst van de aanvraag.

Artikel 5

Een in 2004 verstrekt innovatievoucher kan alleen in 2004 bij een kennisinstelling worden ingeleverd.

Artikel 6

Deze beleidsregel treedt in werking met ingang van de datum van inwerkingtreding van de Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004.

Artikel 7

Deze beleidsregel wordt aangehaald als: Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004.

's-Gravenhage, 5 september 2004.

*De Minister van Economische Zaken,
L.J. Brinkhorst.*

Toelichting

Algemeen

In de toelichting bij de Subsidieregeling pilot innovatievouchers 2004 is uitgebreid ingegaan op de achtergrond, inbedding en systematiek van de innovatievouchers. Het gaat daarbij om een systematiek, waarbij kennisinstellingen worden gesubsidieerd die kennisvragen hebben beantwoord van mkb-ondernemers die door de minister aan hen verstrekte innovatievouchers bij die instellingen hen hebben ingeleverd (een kennisoverdrachtsproject). De maximale subsidie bedraagt € 7 500 per innovatievoucher, waardoor gezegd kan worden dat de innovatievouchers een maximale waarde hebben van € 7 500. In bovengenoemde subsidieregeling is aangegeven dat in een beleidsregel wordt aangegeven op

- Pagina 2 (Ministerie van Economische Zaken, 2004b)

welke wijze de vouchers worden verdeeld. Deze beleidsregel strekt daartoe.

Een innovatievoucher is bedoeld voor mkb-ondernemers die een concrete kennisvraag hebben, maar die nog niet eerder aan kennisaanbieders voorlegden, te stimuleren dit nu wel te doen.

Ondernemers die in aanmerking willen komen voor een innovatievoucher moeten voldoen aan de eisen van de Europese definitie voor kleine en middelgrote ondernemingen en van de zogenaamde 'de minimis-verordening'. Zie in verband hiermee het artikelsgewijze deel van deze toelichting.

Deze beleidsregel wordt, net als de subsidieregeling, namens de minister uitgevoerd door SenterNovem.

Administratieve lasten

De gevolgen van deze beleidsregel voor de administratieve lasten voor de bedrijven kunnen in het kort als volgt worden weergegeven.

Mkb-ondernemers moeten ter verkrijging van een innovatievoucher een aanvraagformulier invullen. De daarmee gemoeide tijd kan als volgt worden ingeschat. Voor het invullen van vragenblok 1 (NAW- en contactgegevens): 5 minuten.

Voor het invullen van vraag 2 inzake eerdere de minimis-steun in de voorgaande 3 jaar : 15 minuten (Dit is betrekkelijk eenvoudig uit te zoeken omdat bij elke de minimis-subsidie dient te worden aangegeven dat het de minimis-steun betreft).

Het invullen van vragenblok 3 is niet verplicht.

Invullen van vragenblok 4 (ondertekening): 3 minuten.

In totaal kost het invullen van de aanvraag afgerond gemiddeld ongeveer 25 minuten.

In het kader van het indienen van de aanvraag om subsidie door de kennisinstellingen dient een, vormvrije, verklaring van de mkb-ondernemer te worden overgelegd dat het kennisoverdrachtsproject naar wens is uitgevoerd. Dit kost de ondernemer naar schatting 5 minuten. In totaal kost het instrument van de innovatievoucher een mkb-ondernemer derhalve ongeveer 30 minuten.

Hoeveel ondernemers een aanvraag om een innovatievoucher zullen indienen is volstrekt niet in te schatten. Om deze reden is deze regeling ook een pilotregeling. Bij een eventuele meer definitieve regeling zullen meer precieze gegevens omtrent de administratieve lasten beschikbaar zijn.

Artikelsgewijs

Artikel 1

De innovatievouchers zullen worden verstrekt aan mkb-ondernemers. Ingevolge het eerste lid is dit een ondernemer die een kleine of middelgrote onderneming in de zin van verordening (EG) nr. 70/2001 van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen (PbEG L 10) in stand houdt. Daarin wordt een

'kleine en middelgrote onderneming' gedefinieerd als een onderneming die:

– minder dan 250 werknemers heeft en

– óf een jaaromzet heeft van niet meer dan 40 miljoen euro óf een jaarlijks balanstotaal heeft van niet meer dan 27 miljoen euro, en

– die niet voor 25 procent of meer van het kapitaal of van de stemrechten in handen is van één of meerdere ondernemingen die niet aan deze definitie voldoen, met uitzondering van openbare participatiemaatschappijen, van ondernemingen van risicokapitaal of van institutionele beleggers, indien deze individueel noch gezamenlijk in enig opzicht zeggenschap over de onderneming hebben.

In deze pilot gaat het er om uit te vinden of een innovatievoucher een goed instrument is om de mkb-ondernemer te stimuleren met zijn kennisvraag naar buiten te treden en naar een publieke kennisinstelling te gaan. Indien de mkb-ondernemer zijn weg naar een kennisinstelling heeft gevonden, is vooralsnog het doel bereikt. Het tweede lid bepaalt daarom dat per ondernemer slechts één innovatievoucher kan worden verstrekt.

De onderdelen a en b van het derde lid zijn opgenomen in verband met Verordening (EG) nr 69/2001 van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op de de minimis-steun (PbEG L 10) (hierna: de minimis-verordening). Het verstrekken van een innovatievoucher is weliswaar niet een directe subsidie, maar geeft wel een financieel voordeel. Voor de dienst van een kennisinstelling hoeft immers – geheel of deels – niet betaald te worden. Dit voordeel is wel steun in de zin van het EG-Verdrag. De de minimis verordening bepaalt dat steunmaatregelen niet op grond van artikel 88, derde lid, van het EG-Verdrag gemeld behoeven te worden, indien het totale niet-goedgekeurde steunbedrag dat aan een onderneming is verleend niet hoger is dan € 100 000 over een periode van drie jaar. Deze beleidsregel voldoet aan de eisen van deze verordening. De minister dient er op toe te zien dat een ondernemer die aanspraak wil maken op een innovatievoucher gedurende een periode van drie jaar in totaal niet meer dan € 100 000 aan subsidie ontvangt. Om aan deze plicht te kunnen voldoen dient de minister alle niet-goedgekeurde steunmaatregelen, niet alleen die van Economische Zaken, maar ook die van andere bestuursorganen, bij elkaar op te tellen. Hiertoe bevat het aanvraagformulier voorschriften. Omdat het innovatievoucher een waarde heeft van ten hoogste € 7 500 en geen vouchers zullen worden verstrekt voor een lagere waarde, wordt in onderdeel b van het derde lid bepaald dat geen voucher wordt verstrekt als de desbetreffende ondernemer de voorgaande drie jaar reeds € 92 500 of meer aan 'de minimis steun' heeft ontvangen. Het, derde lid, onder a, verwijst naar artikel 1, onder a, van de de minimis-verordening. Van de toepassing van deze verordening zijn namelijk enkele sectoren uitgesloten die zijn genoemd in artikel 1, onder a, van die verordening: de vervoersector en de productie, verwerking of verhandeling van landbouw-, visserij- en aquacultuurproducten. Ondernemers

- Pagina 3 (Ministerie van Economische Zaken, 2004b)

in deze sectoren kunnen derhalve geen innovatievoucher aanvragen.

Onderdeel c van het derde lid is opgenomen naar analogie van de artikelen 4:43 juncto 4:35, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht. Aanvragen om subsidie kunnen op grond van die bepaling van de Awb worden afgewezen als een bedrijf bijvoorbeeld failliet is of dat binnenkort dreigt te gaan. Omdat een innovatievoucher geen subsidie is in de zin van de Awb diende dit in deze beleidsregel apart te worden bepaald.

Artikel 2

De in dit artikel bedoelde aanvraagformulieren zijn verkrijgbaar bij SenterNovem, postbus 93144, 's-Gravenhage of via de website www.senter.nl/innovatievoucher.

Aanvragen kunnen niet per fax of per elektronische post worden ingediend.

Artikel 3

In deze eerste pilot zijn 100 innovatievouchers beschikbaar. Het derde lid geeft een voorschrift over de wijze van verdeling van deze innovatievouchers. Die komt neer op 'wie het eerst komt, het eerst maalt'. Dit betekent dat de minister, beginnend met de eerste aanvraag, innovatievouchers versprekt totdat de 100 beschikbare vouchers zijn verdeeld en dat hij de overige aanvragen afwijst. Daarbij is het moment van indiening van een aanvraag, die aan alle voorschriften voldoet, bepalend. Het gaat daarbij om de voorschriften van deze beleidsregel, maar ook van die van de Algemene wet bestuursrecht (bijvoorbeeld dat een aanvraag volledig dient te zijn, inclusief een eventueel benodigde machtiging, en te zijn ondertekend). Het betreft hier niet een regel over de volgorde van het nemen van besluiten. Het is zeer wel mogelijk om op een latere aanvraag eerder te besluiten dan op een eerdere, als toewijzing van de aanvraag maar niet tot gevolg heeft, dat op de eerdere aanvraag afwijzend moet worden beschikt, omdat door verstrekking van innovatievouchers op latere aanvragen de vouchers inmiddels op zijn. Dreigt dit te gebeuren, dan zal de behandeling van de latere aanvraag worden opgeschort, totdat op de eerdere is beslist.

Indien daardoor de beslistermijn van artikel 4 dreigt te worden overschreden, zal de aanvrager daarvan in kennis worden gesteld.

Voor de verdeling van het aantal beschikbare innovatievouchers geldt als datum van de aanvraag, zoals gezegd, de dag waarop de aanvraag volledig is. De verwachting is dat veel aanvragen per post zullen worden ingediend en aldus op hetzelfde tijdstip zullen worden ontvangen. Het tijdstip waarop de aanvraag binnen één dag wordt ontvangen zal dus dikwijls niet te bepalen zijn. Het vierde lid bepaalt om die reden dat in geval van (dreigende) overtekening van het aantal beschikbare innovatievouchers de onderlinge rangorde van – volledige – aanvragen op één dag middels loting wordt bepaald.

Artikel 4

Dit artikel bepaalt de termijn waarbinnen de minister moet hebben besloten op de aanvraag. Als de beschikking niet binnen die termijn kan worden genomen, stelt de minister de aanvrager daarvan in kennis en noemt daarbij een zo kort mogelijke termijn waarbinnen de beschikking wel tegevoet kan worden gezien (artikel 4:14, eerste lid, Awb).

Artikel 5

Essentieel voor het welslagen van de pilot is dat innovatievouchers niet te lang 'op de plank blijven liggen'. Alleen op deze wijze kan voldoende ervaring worden opgedaan die noodzakelijk is voor de besluitvorming omtrent de verdere inzet van het instrument van de innovatievouchers.

Innovatievouchers dienen derhalve nog in 2004 bij een kennisinstelling te worden ingeleverd ten behoeve van de uitvoering van een kennisoverdrachtsproject.

Kennisinstellingen kunnen dan vervolgens de hen gestelde vragen beantwoorden. Zij dienen na afloop van het project, maar uiterlijk op 29 april 2005, een verzoek om subsidie in zake de gemaakte kosten die gepaard gaan met de beantwoording van de kennisvraag.

De Minister van Economische Zaken,

L.J. Brinkhorst.

- Pagina 4 (Ministerie van Economische Zaken, 2004b)

Bijlage

Formulier, bedoeld in artikel 2 van de Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004

Dit formulier is verstrekt door en moet worden ingediend (niet per fax of e-mail) bij:

SenterNovem

Afdeling Innovatievoucher

Postbus 93144

2509 AC Den Haag

Telefoon (070) 3735750

Bezoekadres SenterNovem

Juliana van Stolberglaan 3

2595 CA Den Haag

Internet www.senter.nl/innovatievoucher

Aanvraag Innovatievoucher

Formulier voor aanvraag van een innovatievoucher, bedoeld in artikel 2 van de Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004

niet invullen

Dossiernummer: _____

Datum ontvangst: _____

Lees voor het invullen van het aanvraagformulier eerst de toelichting door of raadpleeg de “veelgestelde vragen” op onze internetsite www.senter.nl/innovatievoucher

1 Gegevens aanvrager

Naam ondernemer _____

Naam onderneming _____

Postadres _____

Postcode _____ Plaats _____

Is dit tevens het correspondentieadres voor

deze aanvraag? o ja o nee

Zo nee, wat is het correspondentieadres?

Bedrijfsnaam Correspondent _____

Postadres _____

Postcode _____ Plaats _____

Contactpersoon _____ Telefoonnummer _____

Bezoekadres onderneming _____

Postcode _____ Plaats _____

Contactpersoon _____ o Dhr o Mw Titel(s) _____ Initialen _____

Functie _____

Telefoon _____ Fax _____

E-mail adres _____

Kamers van Koophandel nummer _____

BIK '95 code (bedrijfsindeling Kamers van Koophandel) _____

Aantal werknemers in uw onderneming

(peildatum is 31 december van het jaar voorafgaand aan de aanvraag, zie MKB-definitie in toelichting) _____

Omzet van de onderneming (aanvrager) in het laatst afgesloten boekjaar (zie MKB-definitie in toelichting) _____

Balanstotaal van de onderneming (aanvrager) in laatst afgesloten boekjaar (zie MKB-definitie in toelichting) _____

Is 25 procent of meer van het kapitaal of de

stemrechten van uw onderneming in het bezit van

één of meer ondernemingen, die niet aan de

MKB-definitie* voldoen? o ja o nee

* Zie voor MKB-definitie de internetsite www.senter.nl/innovatievoucher

Is voor de aanvrager een verzoek tot het op hem van

toepassing verklaren van de schuldsaneringsregeling

natuurlijke personen, tot verlening van surseance van

betaling aan hem of tot faillietverklaring van

hem gedaan? o ja o nee

- Pagina 5 (Ministerie van Economische Zaken, 2004b)

Zo ja, wanneer? _____
Heeft u in het jaar 2004 al eerder een innovatievoucher aangevraagd volgens de Subsidieregeling pilot innovatievouchers MKB 2004? o ja o nee

2 Financiële gegevens

Heeft u de afgelopen drie jaren van een bestuursorgaan subsidies ontvangen zonder goedkeuring van de Commissie van de Europese Gemeenschappen (zgn. de minimissteun)? o ja o nee

Zo ja, op grond van welke regeling(en) en tot welk bedrag?
(S&O en/of EIA verklaringen hoeft u niet in te vullen)

3 Projectgegevens (NB Invullen niet verplicht)

a. Weet u al waarvoor u de innovatievoucher gaat gebruiken? Zo ja, zou u dan de volgende vragen willen beantwoorden?

1. Welke vraag wilt u beantwoorden en/of voor welk probleem zoekt u een oplossing?

2. Aan welke kennisinstelling gaat u dit vraagstuk voorleggen? (indien van toepassing)

3. Wanneer (periode) kan de kennisinstelling deze activiteiten uitvoeren? (indien van toepassing)

b. Op welke wijze ben u in contact gekomen met de Innovatievoucher:

- o Syntens
- o brancheorganisatie
- o kennisinstelling
- o overig, nl

4 Ondertekening

Ondertekende verklaart dat hij/zij met betrekking tot het project nog geen verplichtingen is aangegaan jegens de kennisinstelling die het project zal gaan uitvoeren.

Ondertekende verklaart dat hij/zij bekend is met de bepalingen van de Beleidsregel verstrekking innovatievouchers 2004.

Aldus naar waarheid ingevuld,

Naam _____ Onderneming (evt. stempel) _____

Plaats _____

Datum _____ Handtekening* _____

*Indien dit aanvraagformulier niet door de aanvrager wordt getekend, voeg dan een originele machtiging toe.

Appendix C: Vragenlijst

Openingsvraag: “Heeft u eerder een opdracht verleend aan een kennisinstelling?”

- 1 Nee, nog nooit een opdracht verleend aan een kennisinstelling
- 2 Ja, maar dat was ergens vóór 2004
- 3 Periode: 1 januari 2004 tot 1 oktober 2004
- 4 Periode: 1 oktober 2004 tot 1 januari 2005
- 5 Periode: 1 januari 2005 tot 1 mei 2005
- 6 Periode: 1 mei 2005 tot 31 december 2005
- 7 Periode: 1 mei 2005 tot 31 december 2006

Indien antwoord is “nee” (1), dan antwoordcategorieën

- 1.1 De ondernemer had toen geen kennisvraag
- 1.2 De ondernemer had wel een kennisvraag maar meestal gaat hij dan naar een private kennisaanbieder (bijv. Ingenieursbureau)
- 1.3 De ondernemer had wel een kennisvraag (hij/zij heeft er wel over nagedacht), maar lost dat via een eigen onderzoek (met eigen personeel) op
- 1.4 De ondernemer had wel een kennisvraag, maar de kennisinstelling kon geen acceptabele offerte aanbieden / te duur
- 1.5 De ondernemer had wel een kennisvraag, maar wist op dat moment niet wat een kennisinstelling voor hem zou kunnen betekenen / hij verwachtte niet dat een kennisinstelling antwoord zou kunnen geven / wist niet bij welke kennisinstelling / persoon hij terecht kon
- 1.6 Had wel een kennisvraag, maar de ondernemer kon geen tijd vrijmaken om hier aandacht aan te besteden / andere prioriteiten.
- 1.7 Vrij invoerveld

Indien wel opdracht verleend, antwoordcategorieën met de waarde per opdracht verlening

- Vrij invoerveld: offerte bedrag (incl. waarde voucher)
- Antwoord categorieën:
 - dit was een schatting van de ondernemer
 - de ondernemer wist zich het precies te herinneren
- Is bij deze opdracht de voucher gebruikt (J/N aanvinken)
- Aan welke kennisinstelling heeft u toen de opdracht verleend (uitklapscherm in de database)

Vragen over tevredenheid, beantwoorden op 4-punts Likert-schaal begrensd door ‘zeer ontevreden’ en ‘zeer tevreden’, aangevuld met een indicatie waarom men deze mening toebedeeld is.

De vraagstelling: “hoe is uw oordeel over de uitvoering van de opdracht met betrekking tot ...”

- De uitvoerende persoon
- De beantwoording van de kennisvraag
- Snelheid van het onderzoek
- Prijs / kwaliteitsverhouding

Totdat alle opdrachten zijn besproken, blijft deze procedure zich herhalen.

Stellingen omtrent voucher, indien u niet/wel een voucher had gekregen had dit ...

1. Gevolgen voor het aantal opdrachten?
 - a. Ja, een of meer opdrachten extra
 - b. Ja, een of meer opdrachten minder
 - c. Nee, aantal opdrachten ongewijzigd

2. Gevolgen voor de Omvang?
 - a. Ja, groter
 - b. Ja, kleiner
 - c. Nee, omvang ongewijzigd

3. Gevolgen voor de Timing?
 - a. Ja, eerder
 - b. Ja, later
 - c. Nee, timing onveranderd

4. Andere veranderingen?
 - Ja, vrij veld
 - Nee